

ADEPT și EXPERT-GRUP

EUROMONITOR

Numărul 3 (21), Ediția VI

**Implementarea reformelor în contextul cooperării UE-RM,
Evaluarea progresului în perioada iulie-septembrie 2011**

Acest raport apare cu sprijinul financiar al Fundației Soros-Moldova

în cadrul proiectului

***„Relațiile UE - Moldova – Monitorizarea Progresului
în Contextul Parteneriatului Estic”***

***Implementat de Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”
și Centrul Analitic Independent „Expert-Grup”***

Autori: *Igor BOJAN*

Elena PROHNIȚCHI

Valeriu PROHNIȚCHI

Adrian LUPUȘOR

Victoria VASILESCU

Ana POPA

Elena CULIUC

Notă: *Autorii au realizat acest raport cu bună-credință și bune intenții. Numai autorii sînt responsabili de afirmațiile și concluziile exprimate, care nu sînt în mod necesar împărtășite de Fundația Soros-Moldova, Guvernul Republicii Moldova sau alte instituții menționate în raport.*

CUPRINS

Secțiunea I. MONITORIZAREA IMPLEMENTĂRII REFORMELOR ÎN DOMENIILE PRIORITYRE (POLITICE)	5
Domeniul 1: PROTECȚIA ȘI REALIZAREA DREPTURILOR OMULUI	5
Domeniul 2: JUSTIȚIE INDEPENDENTĂ ȘI EFICIENTĂ.....	9
Domeniul 3. REFORMA GUVERNĂRII ȘI COMBATERICA CORUPȚIEI.....	13
Domeniul 4: REGLEMENTAREA TRANSNISTREANĂ.....	16
Secțiunea II. MONITORIZAREA PLANULUI DE ACȚIUNI AL REPUBLICII MOLDOVA PRIVIND IMPLEMENTAREA RECOMANDĂRIILOR UNIUNII EUROPENE PENTRU INSTITUIREA ZONEI DE LIBER SCHIMB APROFUNDAT ȘI CUPRINZĂTOR ÎNTRE REPUBLICA MOLDOVA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ	19
Domeniul 1. COORDONAREA GENERALĂ ȘI CONSOLIDAREA CAPACITĂȚILOR ADMINISTRATIVE.....	19
Domeniul 2. ACCESUL BUNURILOR PE PIAȚĂ / STATISTICILE COMERȚULUI	22
Domeniul 3. BARIERE TARIFARE ȘI NETARIFARE (NTBS)	25
Domeniul 4. BARIERE TEHNICE ÎN CALEA COMERȚULUI (TBT).....	27
Domeniul 5. MĂSURI SANITARE ȘI FITOSANITARE (SFS).....	30
Domeniul 7. REGULILE DE ORIGINE.....	35
Domeniul 8. SERVICII FINANCIARE.....	37
Domeniul 10. ACHIZIȚII PUBLICE	42
Domeniul 11. CONCURENȚA.....	43

INTRODUCERE

Republica Moldova este o țară parteneră a Uniunii Europene în cadrul Politicii Europene de Vecinătate (PEV). În contextul PEV, în anul 2005 a fost semnat Planul de Acțiuni Uniunea Europeană - Republica Moldova (PAUERM), pentru o perioadă de trei ani și se baza pe Acordul de Parteneriat și Cooperare (APC). Formal, perioada pentru care a fost semnat PAUERM a expirat, acesta însă mai rămâne relevant în măsura în care pînă în anul 2013 UE va direcționa, pe baza prevederilor PAUERM, asistența sa acordată Moldovei.

La 12 ianuarie 2010 Republica Moldova și Uniunea Europeană s-au angajat în negocierea unui Acord de Asociere, care să înlocuiască APC. În paralel, autoritățile comunitare au negociat și la finele anului 2010 au definitivat cu Guvernul Republicii Moldova Planul de Acțiuni în domeniul liberalizării regimului de vize¹, iar pînă la semnarea noului document juridic privind relațiile UE-RM, rămîn valabile prioritățile și angajamentele de reformă necesare pentru a corespunde criteriilor politice de implementare a standardelor și principiilor comunitare: drepturile omului; standarde democratice; justiție independentă și eficientă; probitatea guvernării, capacități administrative și combaterea corupției etc.

O parte a viitorului Acord de asociere se va referi la o eventuală Zonă de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzătoare (ZLSAC) și Uniunea Europeană a remis executivului moldovean un set de recomandări, care au fost transpuse în Hotărîrea Guvernului nr.1125 din 14.12.2010 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Republicii Moldova privind implementarea Recomandărilor Uniunii Europene pentru instituirea ZLSAC².

Autorii raportului Euromonitor, ADEPT și EXPERT-GRUP monitorizează³:

- 1. Implementarea de către autoritățile Republicii Moldova a reformelor în domeniile prioritare, calificate convențional drept domenii „politice”: protecția și realizarea drepturilor omului; justiție independentă și eficientă; reforma guvernării și combaterea corupției; reglementarea transnistreană.**
- 2. Implementarea Planului de acțiuni privind implementarea recomandărilor UE, să analizeze care sînt oportunitățile și barierele în calea pregătirii Moldovei pentru negocierea unei ZLSAC și care sînt schimbările calitative înregistrate de Moldova.**

¹ Guvernul RM a aprobat un Program național de implementare a Planului de Acțiuni în domeniul liberalizării regimului de vize (HG 122/04.03.2011).

² În continuare în text - Planul de Acțiuni privind implementarea Recomandărilor UE.

³ În lipsa unui document de planificare public, nou și clar ordonat, autorii au decis ca monitorizarea să se bazeze pe prioritățile Programului de guvernare 2011-2014 și pe matricea Planului de Acțiuni „Prioritățile acțiunilor de reformă ale Republicii Moldova”, <http://www.mfa.gov.md/img/docs/implementation-tool-matrix-ro.pdf>.

Secțiunea I. MONITORIZAREA IMPLEMENTĂRII REFORMELOR ÎN DOMENIILE PRIORITARE (POLITICE)

Domeniul 1: PROTECȚIA ȘI REALIZAREA DREPTURILOR OMULUI

Analiza situației curente

Situația drepturilor omului în Republica Moldova a cunoscut o evoluție contradictorie; în timp ce unele drepturi, cum ar fi libertatea convingerii și cea religioasă, libertatea de întrunire au cunoscut evoluții pozitive, situația privind violența domestică, traficul de persoane, intoleranța și discriminarea pe motive de gen, stare de sănătate, vîrstă, statut social a rămas neschimbată și la fel de problematică, în pofida eforturilor autorităților publice. Aceeași evoluție contradictorie s-a produs și la nivel legislativ. După un proces amplu de consultări publice a fost aprobat Planul Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului, iar adoptarea unui cadru regulatoriu cuprinzător, care să includă proceduri eficiente contra discriminării și să asigure dreptul la despăgubire victimelor discriminării continuă să treneze.

În societate continuă să persiste percepția despre starea de impunitate pentru încălcarea drepturilor omului⁴. Investigarea ineficientă a cazurilor de tortură, violență domestică, trafic de persoane care să aibă drept finalitate condamnarea persoanelor vinovate, alimentează această stare și reduce din încrederea populației în justiție și organele de drept.

Succesele obținute în aprobarea unui cadru legal favorabil respectării drepturilor omului nu sînt urmate și de realizări majore în transpunerea în practică a acestor prevederi; acestea fie sînt ignorate de către organele responsabile, fie sînt aplicate defectuos. Lipsa unor mecanisme eficiente de aplicare a legislației existente, a unor resurse financiare și umane, corupția în rîndul funcționarilor publici și a organelor de drept, politizarea instituțiilor de stat reprezintă principalele impedimente în respectarea drepturilor omului.

Monitorizarea acțiunilor specifice

În luna iulie, Guvernul a aprobat Planul de acțiuni privind susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova. Planul de acțiuni a fost elaborat cu participarea societății civile. De asemenea, a fost aprobată noua componentă a Consiliului Consultativ al Mecanismului Național pentru Prevenirea Torturii. Procedura de selectare a fost în general una transparentă, însă Comisia Parlamentară pentru Drepturile Omului și Relații Interetnice care a avizat membrii Consiliului Consultativ nu a avut posibilitatea să cunoască candidații în cadrul unei ședințe. În luna septembrie, au fost desfășurate consultări publice cu participarea societății civile și a cultelor religioase privind proiectului legii anti-discriminare, proiectul legii fiind ulterior plasat pe pagina web a Ministerului Justiției pentru consultare publică.

⁴ Cazul "Ziarului de Gărdă", pus de instanță să achite 500000 lei în contul a doi procurori, care se presupune ca au fost implicați în cazuri de corupție, este un exemplu reprezentativ al fragilității progresului obținut în ceea ce ține asigurarea drepturilor omului.

Grilă de monitorizare 1. Progresul în implementarea acțiunilor din domeniul „respectului drepturilor și libertăților umane”⁵ planificate spre implementare pentru trimestrul 3, 2011.

Acțiune planificată	Progres / Comentarii
Tragerea la răspundere pentru toate încălcările Drepturilor Omului raportate în legătură cu evenimentele din aprilie 2009.	Progres lent. Până la sfârșitul lunii septembrie 2011, 3 polițiști au fost condamnați pentru „exces de putere” (Articolul 328 (2) (c) CP) în legătură cu evenimentele din aprilie 2009, și 2 pentru “tortură” (Articolul 3091 CP), toți cu suspendarea pedepsei ⁶ .
Adoptarea și începerea implementării Planului Național de Acțiuni pentru Drepturile Omului (PNADO), prin asigurarea unor mecanisme corespunzătoare de executare, finanțare și monitorizare, cu implicarea societății civile.	Obiectiv parțial realizat. Planul Național de acțiuni pentru drepturile omului (PNADO) pentru anii 2011-2014 a fost aprobat de Parlament pe 12 mai 2011. Guvernul întârzie să creeze Comisia pentru implementarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pe anii 2011-2014, care va coordona implementarea, va monitoriza și evalua progresul PNADO.
Completarea sau modificarea legislației existente în vederea adoptării unui cadru multilateral de anti-discriminare, în conformitate cu standardele internaționale.	Lipsă de progres. Legea anti-discriminare nu a fost adoptată, nici de Parlament, dar și nici de Guvern. Ministerul Justiției a inițiat un proces de consultare a proiectului legii cu societatea civilă și cultele religioase privind proiectul legii.
Elaborarea unui nou plan privind romii, în consultare cu societatea civilă.	Obiectiv realizat. Planul de acțiuni privind susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2011-2015 a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 494 din 08.07.2011.
Sporirea în mod semnificativ a accesului public la proiectul de legislație prin intermediul site-urilor relevante ale Guvernului și Parlamentului.	Progres lent. Deși unele ministere au înregistrat un progres privind plasarea pe paginile sale web a proiectele de decizii în discuție, prevederile legislației privind transparența decizională rămân departe de a fi respectate (neplasarea sau plasarea tardivă a proiectelor de decizii). Continuă problemele în accesarea site-ului Parlamentului și a proiectelor de decizie plasate pe site. Stenogramele ședințelor plenare ale Parlamentului sînt plasate cu întârziere.
Consolidarea instruirii sistematice a judecătorilor și procurorilor în baza Convenției Europene pentru Drepturile Omului.	Obiectiv parțial realizat. Cursurile de formare a judecătorilor și procurorilor oferite de Institutul Național al Justiției includ și cursul obligatoriu “CEDO și jurisprudența CEDO”, care oferă informații despre principiile CEDO, cu modul de funcționare a CEDO și efectele hotărîrilor CEDO.
Ratificarea Statutului de la Roma al Curții Penale Internaționale (CPI) și pregătirea pentru aprobarea modificărilor legislative necesare.	Obiectiv parțial realizat. Parlamentul a ratificat Statutul de la Roma pe 9 septembrie 2010, cu o rezervă pentru regiunea transnistreană. Deocamdată nu a fost ratificat Acordul pentru Privilegiu și Imunități al CPI și nu a fost racordată legislația națională la prevederile Statutului de la Roma.
Ratificarea Protocolului 12 al Convenției Europene pentru	Obiectiv nerealizat. Moldova nu a ratificat deocamdată Protocolul 12 al CEDO.

⁵ Grila este întocmită conform Planului de Acțiuni „Prioritățile acțiunilor de reformă ale Republicii Moldova – Măsuri-cheie până în luna iunie 2011”, <http://www.mfa.gov.md/img/docs/implementation-tool-matrix-ro.pdf>, care a fost extins până la momentul elaborării Agendei de Asociere RM-UE.

⁶ Informația oferită de Centrul pentru Resurse Juridice din Moldova.

apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale⁷.	
Intensificarea eforturilor inițiate în 2010, inclusiv a contribuțiilor financiare, pentru modernizarea instituțiilor penitenciare, inclusiv a transferului responsabilității pentru centrele de arest preventiv de la Ministerul Afacerilor Interne la Ministerul Justiției.	Progres lent. În pofida lucrărilor de reparație efectuate în instituțiile penitenciare și a modernizării acestora, condițiile de detenție nu s-au schimbat considerabil, și rămân a fi degradante în majoritatea instituțiilor penitenciare ⁸ . Amploarea lucrărilor de reparație, care sînt în mare parte finanțate din surse externe, este redusă. Centrele de arest preventiv nu au fost transferate de la Ministerul Afacerilor Interne la Ministerul Justiției ⁹ .
A se asigura că Legea privind adunările este pusă în aplicare în mod corespunzător și dreptul la libertatea de întrunire este respectat în practică.	Obiectiv parțial realizat. Legea privind adunările publice este respectată, dar rămîn probleme legate de asigurarea securității adunărilor, care au împiedicat comunitatea LGBT să organizeze o întrunire publică în 2011.
Asigurarea punerii în aplicare eficiente a Planului Național pentru Egalitatea între Sexe 2010-2015, după aprobarea acestuia, în strânsă coordonare cu partenerii internaționali.	Obiectiv parțial realizat. Majoritatea activităților prevăzute de către Plan pentru perioada monitorizată sînt realizate parțial. Principalele constrîngeri în realizarea plenară a activităților țin de resursele financiare și umane limitate. Multe dintre activitățile planificate nu sînt acoperite financiar.
Consolidarea interdependenței autonomiei de funcționare a avocaților Parlamentari și a Centrului pentru Drepturile Omului, în special prin aplicarea măsurilor de rigoare în conformitate cu principiile și recomandările de la Paris regăsite în procedurile speciale ale ONU, organismele de negociere ale ONU și CPT.	Progres lent. Un grup de lucru pentru modificarea Legii cu privire la Avocații parlamentari a fost creat în tr. 1, 2011. Grupul de lucru urmează să prezinte un proiect al legii pînă la sfîrșitul anului 2011. Activitatea grupului de lucru nu este transparentă.

Evaluarea progresului

Progresul înregistrat în domeniul respectării drepturilor omului este unul modest, cu întîrzieri în realizarea activităților planificate. Activitățile prevăzute în șirul de strategii și planuri de acțiuni nu sînt întotdeauna acoperite financiar, și respectiv sînt realizate parțial. Pînă în prezent nu este adoptată legea anti-discriminare, în pofida recomandărilor repetate ale instituțiilor internaționale. Legea anti-discriminare reprezintă unul dintre angajamentele asumate de către Republica Moldova în fața Uniunii Europene privind realizarea Planului de Acțiuni privind liberalizarea regimului de vize.

⁷ Protocolul 12 al CEDO face referință la interzicerea generală a discriminării.

⁸ Situația respectivă este constatată de către Mecanismul Național de Prevenire a Torturii, ca urmare a vizitelor regulate în instituțiile penitenciare. Rapoartele vizitelor sînt accesibile la <http://www.ombudsman.md/md/rapoarte%20mnpt/>.

⁹ Ministerul Justiției argumentează că acest lucru se va produce în 2014, cînd se va finaliza procesul de reformare a justiției.

Recomandări

- Urgentarea adoptării legii anti-discriminării, care să includă un mecanism eficient de implementare și de asigurare a drepturilor victimelor discriminării. Pentru a reduce din tensiunea generată în societate de percepția legii anti-discriminare drept lege "pro-gay", este necesară desfășurarea unei campanii de informare care ar prezenta avantajele acestei legi.
- Pentru a evita răspîndirea în rîndul polițiștilor fenomenului de impunitate pentru actele de tortură, este necesară excluderea suprapunerii articolelor 309/1 și 328 (2) c) din Codul Penal și eliminarea prescripției pentru crimele de tortură, precum și investigarea eficientă a cazurilor de tortură, soldate cu tragerea la răspunderea penală a celor vinovați de aceste cazuri.
- Crearea Comisiei pentru implementarea Planului Național de Acțiuni privind Drepturile Omului și plasarea informației despre componența Comisiei pe paginile web ale Ministerului Justiției și Cancelariei de Stat.

Domaniul 2: JUSTIȚIE INDEPENDENTĂ ȘI EFICIENTĂ

Constatări generale

Reformarea justiției rămâne prioritate majoră, inclusiv în raport cu instituțiile internaționale și partenerii externi. Eforturile în domeniul au vizat elaborarea și adoptarea unor acte legislative menite să realizeze prevederi ale programului de guvernare¹⁰ și s-au concentrat pe elaborarea și adoptarea unor documente cu caracter strategic¹¹. În aceeași perioadă au fost finalizate evaluările externe care au punctat necesitățile de intervenție în domeniul justiției¹², iar instituțiile comunitare au încurajat permanent eforturile întreprinse de autorități. Autoritățile au desfășurat activități menite să asigure coordonarea asistenței externe în sectorul justiției¹³, au inițiat noi acțiuni în privința implementării unor documente strategice¹⁴ și au intervenit în cazuri care necesitau verificarea implicării unor exponenți ai justiției în acțiuni frauduloase¹⁵.

Cu toate eforturile depuse, reformele în justiție au trenat și nu au avut impact sesizabil, iar percepțiile și încrederea populației în instituțiile justiției a scăzut¹⁶. Anumite evenimente produse în perioada de referință au contribuit la scăderea încrederii în justiție și au diminuat din aprecierea efectelor reformelor enunțate anterior, declarații publice ale demnitarilor și intervenții pripite ale exponenților puterii politice au alimentat aprecierile negative asupra situației din sfera justiției¹⁷.

În sfera justiției persistă fenomene caracteristice, cu influență negativă:

- intervenția și promovarea intereselor politice;
- târăgănarea reformelor anunțate anterior;
- responsabilitatea redusă a exponenților justiției;
- percepția înaltă a corupției existente în sistem;
- independența Procuraturii nu este asigurată;
- finanțarea și dotarea precară a sistemului judiciar îngreună dreptul constituțional la un proces public, diminuează credibilitatea în actul de

¹⁰ Legea Nr.163/22.07.2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (lichidarea instanțelor specializate în litigiile economice).

¹¹ Au fost aprobate Strategia națională anticorupție (HP nr.154 din 21.07.2011) și Strategia securității naționale (HP nr.153 din 15.07.2011), care conțin compartimente privind justiția și domeniile conexe; a fost definitivat și aprobat proiectul Strategiei de reformare a sectorului justiției pentru anii 2011-2015 (HG nr.706 din 20.09.2011).

¹² Raportul echipei de experți contractați de UE „Evaluarea Supremației Legii și Administrării Justiției pentru Programarea Sectorială Extinsă, Moldova, septembrie 2011”, http://eeas.europa.eu/delegations/moldova/documents/press_corner/md_justice_final_report_ro.pdf

¹³ Sub egida Ministerului Justiției au avut loc câteva ședințe de coordonare a asistenței externe în sectorul justiției.

¹⁴ Ministerul Justiției a inițiat procesul de elaborare a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei de Reformare în Sectorul Justiției.

¹⁵ A fost intentată procedura disciplinară și solicitarea de ridicare a imunității în privința unui judecător de la Curtea de Apel Bender, care a legalizat înstrăinarea dubioasă de acțiuni ale Băncii Comerciale „Moldova-Agroindbank”.

¹⁶ Încrederea în justiție s-a redus de la 36% la 28%, conform Sondajului “Uniunea Europeană – marea provocare a Republicii Moldova, Septembrie 2011” http://www.viitorul.org/public/3558/ro/Sondaj%20septembrie_site.pdf.

¹⁷ Au generat aprecieri negative asupra situației în justiție și asupra eficienței eforturilor autorităților de a reforma domeniul: declarațiile Primului-ministru despre problemele iscate în promovarea reformelor din cauza politizării funcțiilor publice, inclusiv din sfera justiției (adresarea din 12.07.2011) și despre implicarea unor exponenți ai justiției în preluarea acțiunilor unor bănci comerciale (august-septembrie 2011); demiterea repetată de către Parlament a Președintelui Curții Supreme de Justiție cu încălcări de procedură legală (HP nr.122 din 05.07.2011); problemele iscate în alegerea Președintelui Curții Supreme de Justiție (CSM nu a reușit să aleagă un nou Președinte al CSJ); promovarea subită prin asumarea răspunderii a unor modificări legislative importante privind sistemul de executare și în legislația procedurală civilă; deficiențele de implementare practică a modificărilor legislative privind lichidarea instanțelor judecătorești economice ș.a.

- justiție, afectează solemnitatea ședințelor, prestigiul și imaginea instanțelor de judecată;
- reformele preconizate nu sînt susținute prin estimarea și alocarea concomitentă a resurselor financiare, umane și tehnice.

Instituțiile de autoadministrare din sfera justiției au constatat suplimentar necesitatea implementării unui sistem independent de finanțare a sistemului judecătoresc, bazat pe respectarea principiilor constituționale și a prevederilor legale în domeniu¹⁸. Și documente adoptate la nivel internațional de către instituții specializate în sfera judiciarului recomandă măsuri specifice pentru: asigurarea independenței puterii judecătorești și a fiecărui judecător; dotarea și finanțarea corespunzătoare a instanțelor; implicarea puterii judecătorești în promovarea și realizarea reformelor; inadmisibilitatea reducerii fondurilor bugetare, dacă în acest fel s-ar afecta independența judiciară¹⁹.

Monitorizarea acțiunilor specifice

Pînă în luna octombrie 2011, din cele 85 de acțiuni la capitolul „Reforma justiției”, preconizate în Programul de activitate al Guvernului²⁰, au fost realizate (parțial) măsurile legislative vizînd lichidarea instanțelor judecătorești economice, sînt în proces de implementare cîteva acțiuni cu caracter general și continuu.

Grila de monitorizare 2. Reformarea sistemului judiciar, în scopul asigurării independenței și eficienței instanțelor de judecată, a procuraturii²¹, trimestrul 3, 2011

Acțiune planificată	Progres / Regres / Comentarii
<p>Completarea Constituției RM cu un capitol distinct care va conține reglementări privind avocații parlamentari.</p> <p>Modificarea Legii cu privire la avocații parlamentari și a Regulamentului CPDOM, a structurii, a statului de funcții și a modului de finanțare a acestuia.</p>	<p>Lipsă de progres. Modificări constituționale nu sînt inițiate oficial.</p> <p>Progres lent. Nu sînt înregistrate progrese notabile în partea referitoare la activitatea avocaților parlamentari și a CPDOM la general.</p>
<p>Consolidarea capacității instituționale de autoadministrare judiciară, cu un accent special pe reglementarea juridică raționalizată și independența garantată, îmbunătățirea resurselor financiare, administrative și umane, a vizibilității și transparenței instituționale.</p> <p>Pe baza unei analize a</p>	<p>Progres lent. Progresele vizează doar avansarea în procesul de elaborare a unor proiecte de acte legislative, inclusiv referitoare la organizarea judecătorească, statutului judecătorului și Consiliul Superior al Magistraturii.</p> <p>Totuși, nici o modificare legislativă din pachetul preconizat anterior (mica reformă a justiției) nu a fost aprobată și pusă în aplicare.</p> <p>Asistența instituțiilor comunitare și internaționale este asigurată prin intermediul unor programe de</p>

¹⁸ Hotărîrea CSM nr.427/29 din 09.08.2011.

¹⁹ Declarația Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare privind Provocările și Oportunitățile pentru Justiție în Climatul Economic Actual (Vilnius, 8-10 iunie 2011).

²⁰ Programul de activitate al Guvernului „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” 2011-2014, <http://gov.md/doc.php?l=ro&idc=445&id=3729>.

²¹ Grila este întocmită în baza Planului de Acțiuni „Prioritățile acțiunilor de reformă ale Republicii Moldova – Măsuri-cheie până în luna iunie 2011”, <http://www.mfa.gov.md/img/docs/implementation-tool-matrix-ro.pdf>.

<p>carențelor, a se continua armonizarea cu standardele UE și cele mai bune practici. Asigurarea unei capacități instituționale adecvate pentru implementarea acestor schimbări.</p>	<p>asistență tehnică și a experților internaționali și naționali contractați, există premise pentru extinderea asistenței, dar pentru aceasta urmează a fi adoptate și puse în aplicare strategiile de reformă și modificările legislative corespunzătoare.</p>
<p>Clarificarea situației în ceea ce privește rolul și funcționarea Procuraturii (Avizul Comisiei de la Veneția din iunie 2008).</p>	<p>În proces de realizare. Procuratura a elaborat și promovează propria viziune asupra reformei și competențelor sale, opiniile Ministerului Justiției, ale exponenților sistemului (judecători, Procuratură, CSM), ale ONG-urilor specializate sînt divergente, iar decidenții politici nu s-au expus clar în privința situației prin adoptarea unor reglementări legislative.</p> <p>Proiectul Strategiei de reformă a Sectorului Justiției nu conține prevederi suficient de clare în privința reformei Procuraturii.</p>
<p>Consolidarea noului sistem de pregătire și continuarea modernizării procedurii de numire a judecătorilor și procurorilor.</p> <p>Creșterea capacității de instruire a Institutului Național al Justiției (INJ) pentru atingerea cotei cerute de 80% a judecătorilor și procurorilor nou-numiți inițial instruiți de INJ, și nu eliminarea acestei prevederi legale.</p>	<p>Lipsă de progres. Cadrul legislativ în domeniu nu este modificat, nu a fost elaborat și prezentat un proiect de lege în domeniu.</p> <p>Activitatea INJ nu este reformată și eficientizată.</p> <p>Proporția de pregătire/numire a judecătorilor nu se respectă.</p>
<p>A se asigura că Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) devine o instituție reală pentru auto-gestionarea sistemului judiciar, prin adoptarea modificărilor legislative necesare (compoziția curentă reprezintă mai puțin de 50% de judecatori aleși de colegii lor) și prin asigurarea transferului efectiv al administrației instanțelor de judecată de la Ministerul Justiției la CSM.</p>	<p>Progres lent. Problemele în activitatea CSM persistă, concursurile pentru promovarea/numirea în funcții a judecătorilor au carențe la capitolul obiectivitate și transparență, ședințele CSM se amîină pe cauze subiective (lipsă de cvorum, nepregătire, proceduri judiciare intervenite).</p> <p>Activitatea Inspecției judiciare nu este eficientizată, există dublări cu activitatea Colegiului disciplinar al judecătorilor.</p>
<p>Asigurarea implementării eficiente a legii privind asistența juridică.</p>	<p>În proces de realizare. Se desfășoară activități de instruire și promovare a unor modificări legislative și normative în domeniul asistenței juridice garantate. Rămîn valabile problemele vizînd categoriile de persoane defavorizate.</p>

Evaluarea progresului

Nu au fost înregistrate progrese considerabile în privința reformei justiției, eforturile s-au concentrat pe adoptarea unor acte cu conținut strategic și pe elaborarea unor proiecte de acte legislative și normative, dar promovarea și adoptarea acestora întîrzie. Implicarea directă a exponenților sistemului justiției în elaborarea și discutarea proiectelor de reformare a rămas redusă, iar acțiunile în

domeniu nu au contribuit la sporirea percepției pozitive asupra situației și nu au consolidat încrederea în justiție.

Recomandări

Recomandările generale privind reforma justiției și abordările în domeniu:

- accelerarea și eficientizarea activităților de aprobare a documentelor strategice și a proiectelor de acte legislative ce vizează sectorul justiției;
- evitarea la maxim a abordărilor politizate în reformarea justiției și a organelor de drept;
- implicarea mai activă și mai profundă a exponenților justiției în procesele de elaborare, planificare și promovare a reformelor respective;
- alocarea resurselor financiare conform necesităților curente de înfăptuire a justiției, estimarea și alocare distinctă a resurselor bugetare pentru reformele planificate/demarate;
- urgentarea adoptării Strategiei de reformă a (sectorului) justiției și a Planului de acțiuni pentru implementarea ei, sincronizarea reformei justiției cu reforma principalelor organe de drept (Procuratură, MAI, SIS) și asigurarea coordonării eficiente a reformelor la nivel politico-instituțional (Consiliul coordonator creat de Președintele RM, Ministerul Justiției), cu asigurarea transparenței și participării publice largi;
- concentrarea eforturilor pentru promovarea reformelor procedurale și de simplificare/eficientizare a procedurilor, concomitent cu alocarea/redistribuirea adecvată a resurselor umane și tehnice;
- implementarea recomandărilor din evaluările specializate privind necesitățile justiției;
- cooperarea continuă cu instituțiile comunitare și internaționale care acordă asistență în sfera justiției, eficientizarea utilizării resurselor alocate.

Domeniul 3. REFORMA GUVERNĂRII ȘI COMBATEREA CORUPȚIEI

Constatări generale pentru perioada monitorizată

Progresele reformei *Administrației Publice Centrale* (APC) au fost legate de elaborarea și adoptarea unor acte legislative și normative noi²², precum și de implementarea reglementărilor anterioare în domeniul serviciului public și al funcției publice. Au continuat activități de planificare strategică și instruire a funcționarilor APC, procesul transparenței decizionale este asigurat prin plasarea proiectelor de acte normative pe paginile web, deși în procesul respectiv se atestă carențe și abordări formale.

Progresele în sfera *Administrației Publice Locale* (APL) au fost modeste, inclusiv pentru motivul constituirii noilor structuri ale APL la nivel raional și local, după alegerile locale generale. Principalele acțiuni în domeniu au vizat consultarea asupra proiectului Strategiei Naționale de Descentralizare, activități de consultare în domeniul descentralizării financiare, a sănătății, educației. Parlamentul a reconstituit Comisia parlamentară specială pentru modificarea și completarea cadrului legislativ privind procesul de descentralizare și consolidare a autonomiei locale²³, care are drept sarcini analiza legislației privind politicile de descentralizare și propunerea armonizării acestora cu prevederile constituționale, ale Cartei europene a autonomiei locale, precum și propunerea proiectelor de acte legislative în vederea ajustării la politicile de descentralizare și consolidare a autonomiei locale.

Progresele în sfera combaterii corupției sînt legate de adoptarea Strategiei Naționale Anticorupție²⁴, a Strategiei Securității Naționale²⁵, a Legii privind Comisia națională de Integritate și elaborarea Strategiei de reformare a CCCEC. Organele de drept au continuat activități de prelevare a cazurilor de corupție, în temei fiind vizați colaboratori cu funcții de execuție în cadrul organelor de drept și a unor servicii publice, cazuri de corupție la nivel înalt nu au fost elevate.

În același timp, Reforma *Administrației Publice Centrale* (APC) a avut caracter inert, fiind promovată în baza unor documente depășite²⁶, fără a fi elaborat un document nou. Eficiența instituțiilor publice și a structurilor guvernamentale este apreciată critic, capacitățile administrative nu sînt adecvate și nu sînt aplicate corespunzător necesităților timpului, politizarea funcțiilor publice a creat deficiențe serioase la gestionarea treburilor publice²⁷.

Reformele în APL întîrzie foarte mult și sînt abordate fragmentar, proiectul Strategiei de descentralizare are caracter prea general și teoretizat, reprezentanții APL doresc mai multe elemente de consolidare a autonomiei locale, fără

²² Au fost adoptate: Legea nr.155 din 21.07.2011 privind aprobarea Clasificatorului unic al funcțiilor publice; Programului strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e-Transformare), HG Nr. 710 din 20.09.2011; Legea Nr. 160 din 22.07.2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător; Legea Nr.161 din 22.07.2011 privind implementarea ghișeului unic în desfășurarea; Legea Nr. 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal.

²³ HP nr. 179 din 28.07.2011.

²⁴ HP nr.154 din 21.07.2011

²⁵ HP nr.153 din 15.07.2011

²⁶ Strategia de Reformă a administrației publice centrale, aprobată HG nr. 1402 din 30.12.2005

²⁷ Probleme și deficiențe în funcționarea aparatului guvernamental sînt remarcate în adresarea Prim-ministrului către cetățenii Republicii Moldova (12.07.2011).

transferarea competențelor neacoperite cu venituri²⁸. Dezvoltarea regională se realizează anevoios chiar și la nivelul teoretic, viziunile asupra reformei administrativ-teritoriale nu sînt conturate clar la nivel central, regional și local, există divergențe în cadrul autorităților locale, dar și în rîndurile reprezentanților forțelor politice reprezentative la nivel central și local.

Întîrzie mai multe acțiuni anticorupție, percepția eficienței luptei anticorupție rămîne redusă, se atestă un nivel mai mic al aprecierii eforturilor autorităților în domeniu²⁹, dar corupția (mita) rămîne a fi percepută printre principalele cinci probleme care afectează viața cetățeanului³⁰.

Monitorizarea acțiunilor specifice

Mai multe prevederi ale Programului de guvernare la capitolul „Administrație Responsabilă și Eficientă” nu sînt realizate, o mare parte din acțiunile legislative și normative sînt în proces de elaborare și consultare.

Grilă de monitorizare 3. Reforma guvernării și combaterea corupției, situația în trimestrul 3, 2011

Acțiune planificată	Progres / Regres / Comentarii
<p>Reformarea funcționalității Parlamentului Republicii Moldova, prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reformarea funcționării Parlamentului, în conformitate cu Consiliul Europei, propunerile CEPA privind Regulile de Operare și imunitatea parlamentară; • Promovarea unei culturi politice precum și a procedurilor de încurajare a creării consensului; • Constituirea unui sistem de informare modern pentru membrii Parlamentului; • Extinderea și intensificarea cooperării dintre Parlament și societatea civilă. 	<p>Progres lent.</p> <p>Progresele se referă la elaborarea unor documente în domeniu, impactul acestora rămîne insesizabil.</p> <p>Cooperarea Parlamentului cu societatea civilă practic nu s-a realizat, inclusiv din cauza vacanței parlamentare și a aglomerării activității parlamentare în finalul sesiunii de vară (luna iulie).</p>
<p>Reforma administrației publice, prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • descentralizarea progresivă a procesului de luare a deciziilor; • continuarea reformării administrației publice; • elaborarea cadrului normativ și instituțional, în conformitate cu principiile descentralizării și autonomiei locale; • implementarea unui model descentralizat cu o bază financiară clară prevăzută pentru autoritățile 	<p>Progres nesemnificativ, generat de consultările asupra strategiei de descentralizare.</p> <p>Întîrzierea prezentării politicii fiscale și a proiectului legii bugetului de stat pentru anul 2011 determină neclarități și incertitudini pentru APL, poate întîrzia elaborarea și adoptarea bugetelor locale.</p>

²⁸ A se vedea în privința proiectului Strategiei de descentralizare Avizul Congresului Autorităților Locale din Moldova, <http://calm.md/>

²⁹ În luna septembrie 2011, doar circa 14% din respondenți se declară mulțumiți de lupta anticorupție (față de 17% în luna martie 2011), conform datelor Sondajului “Uniunea Europeană–marea provocare a Republicii Moldova, Septembrie 2011” http://www.viitorul.org/public/3558/ro/Sondaj%20septembrie_site.pdf.

³⁰ Peste 60% din respondenții Sondajului sus-numit exprimă îngrijorările respective.

<p>locale pentru autogovernare;</p> <ul style="list-style-type: none"> • revizuirea competențelor autorităților administrației publice locale și întărirea capacității administrative a acestora; • consolidarea autonomiei financiare și patrimoniale a autorităților publice locale. 	
<p>Combaterea corupției, prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Încurajarea rezultatelor procesului de evaluare a riscurilor anti-corupție în noua Strategie Națională Anticorupție; • încurajarea unității analitice a CCCEC și însoțirea dezvoltării ulterioare a acesteia; • adresarea aspectelor-cheie de integritate cum ar fi conflictul de interese și regimurile divulgării activelor; • asigurarea implementării totale și eficiente a recomandărilor pertinente GRECO. 	<p>Progres lent. Strategia adoptată consacră prevederi aparte aspectelor privind evaluarea riscurilor anticorupție.</p> <p>Problemele declarării și controlului conflictelor de interese sînt abordate în noua Lege privind Comisia națională de integritate, dar documentul întârzie să fie publicat și pus în aplicare.</p> <p>Practic, mecanismul declarării și verificării conflictelor de interese nu funcționează.</p> <p>Implementarea recomandărilor GRECO întârzie.</p>

Evaluarea progresului

Progresul în domeniul reformei APC și APL este moderat, s-a redus în temei la adoptarea câtorva documente legislativ-normative și la discutarea unor proiecte de documente strategice, acțiunile în domeniile respective nu sînt ghidate prin documente de planificare adecvată.

În domeniul combaterii corupției progresul este legat de adoptarea și elaborarea unor noi documente de politici, precum și de activizarea temporară a organelor implicate în documentarea unor cazuri de corupție la nivel mic.

Recomandări

- Reforma APC și AP urmează a fi corelate și abordate prin prisma unor documente de planificare, cu alocarea resurselor financiare și tehnice corespunzătoare. Reforma APL urmează a fi accelerată prin sporirea autonomiei financiare și patrimoniale a autorităților APL.
- Pentru îmbunătățirea transparenței decizionale, este necesară eliminarea neconcordanțelor între prevederile Legii nr.239-XVI din 13.11.2008 și cele ale Regulamentului adoptat prin Hotărîrea Guvernului Nr.96 din 16.02.2010, care duc la apariția confuziilor.
- Reformele și acțiunile anticorupție urmează a fi accelerate și abordate prin prisma eficienței, a standardelor internaționale și a efectelor implementării, evitînd urmărirea intereselor politice și administrative de moment, scopul principal fiind urmărirea corupției la nivel înalt.

Domeniul 4: REGLEMENTAREA TRANSNISTREANĂ

Constatări generale

În perioada de referință autoritățile moldovene au întreprins un șir de măsuri de ordin diplomatic în vederea reluării negocierilor oficiale în format „5+2” privind reglementarea transnistreană. Măsurile au vizat un spectru larg de activități menite să consolideze pozițiile Republicii Moldova în: cadrul formatului internaționalizat de consultări pe marginea problemei invocate; cadrul abordărilor anterioare, dar și de perspectivă privind problemele de securitate regională și continentală; relațiile bilaterale cu țările partenere, implicate în procesul de reglementare transnistreană; dialogul cu reprezentanții Transnistriei privind măsurile de încredere între malurile Nistrului. Eforturile menționate mai sus s-au soldat cu cel mai palpabil rezultat din ultimii șase ani – decizia privind reluarea negocierilor oficiale în formatul „5+2”.

Rezoluția Adunării Parlamentare a OSCE privind Republica Moldova

Delegația Parlamentului Republicii Moldova a participat la cea de-a 20-a sesiune anuală a Adunării Parlamentare a OSCE, care s-a desfășurat în perioada 6-10 iulie 2011. În cadrul sesiunii a fost dată publicității Rezoluția privind Moldova, care a vizat soluționarea conflictului transnistrean și care recomandă:

- reluarea negocierilor privind soluționarea conflictului în format „5+2”, cu participarea mediatorilor din Federația Rusă, Ucraina, OSCE, precum și a UE și SUA în calitate de observatori;
- identificarea unui statut juridic special pentru regiunea transnistreană în componența Republicii Moldova, acesta reprezentând scopul major în procesul de soluționare al conflictului transnistrean;
- continuarea eforturilor din partea Guvernului Republicii Moldova și administrației regiunii transnistrene cu privire la măsurile de consolidare a încrederii și securității în Republica Moldova. AP OSCE sprijină dialogul politic și contactele umane directe;
- reluarea și finalizarea procesului de retragere a trupelor și munițiilor Federației Ruse de pe teritoriul Republicii Moldova în conformitate cu angajamentele asumate în cadrul OSCE;
- transformarea, prin consultări, a mecanismului curent de pacificare într-o misiune civilă multinațională cu mandat internațional (OSCE).

În consens cu prevederile Rezoluției, în cadrul întâlnirii din 7 iulie 2011 cu ambasadori și reprezentanții a 19 delegații permanente pe lângă OSCE la Viena, Prim-ministru și Viceprim-ministrul pentru reintegrare au reiterat poziția Chișinăului privind reglementarea transnistreană:

- negocierile oficiale în format „5+2” trebuie să fie reluate necondiționat, existând toate premisele interne și externe necesare pentru aceasta;
- agenda negocierilor în format „5+2” urmează să includă subiecte relevante pentru asigurarea progresului în negocieri;
- activitatea grupurilor de lucru sectoriale trebuie să fie orientată spre soluționarea problemelor cu care se confruntă agenții economici și populația de pe ambele maluri ale Nistrului;
- va continua procesul de înregistrare a întreprinderilor din stînga Nistrului în conformitate cu procedurile în vigoare, pînă în prezent fiind înregistrați aproximativ 800 de agenți economici din regiunea transnistreană, care

beneficiază de aceleași drepturi și facilități în comerțul extern ca și companiile din restul țării;

- vor fi depuse în continuare eforturile necesare pentru asigurarea și respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în conformitate cu normele și standardele internaționale.

În aceeași ordine de idei, în cadrul lucrărilor Conferinței anuale OSCE de Evaluare în domeniul Securității reprezentantul Republicii Moldova a invocat și poziția autorităților moldovene privind eforturile de deblocare a crizei referitoare la Tratatul privind Forțele Armate Convenționale în Europa:

- finalizarea retragerii de către Federația Rusă a forțelor sale armate de pe teritoriul Republicii Moldova în conformitate cu angajamentele asumate la Summitul OSCE din 1999 de la Istanbul;
- transformarea actualei operațiuni de pacificare din Zona de Securitate într-o misiune multinațională civilă cu mandat din partea unei organizații internaționale, autorizate în acest sens, care va avea sarcina să apropie, și nu să separe părțile.

Eforturi de consolidare a măsurilor de încredere între malurile Nistrului

Efortul diplomatic pe plan internațional a fost susținut pe plan intern. Subiecte privind eficientizarea activității grupurilor de lucru, referindu-se în mod concret la:

- restabilirea circulației trenurilor mărfare pe segmentele transnistrene ale căilor ferate din Republica Moldova;
- crearea grupurilor de lucru pentru problemele vamale;
- reconectarea telefoniei fixe între ambele maluri ale Nistrului;
- definitivarea proiectului Regulamentului activității grupurilor de lucru;
- stocarea și utilizarea elementelor radiologice care provin din regiunea transnistreană;
- școlile cu predare în grafie latină, situate în stînga Nistrului;
- lansarea activității grupurilor de lucru pe probleme legate de actele de stare civilă;
- proiectul Euroregiunea "Nistru".

Problema consolidării încrederii între cele două maluri ale Nistrului, precum și alte probleme specifice legate de securitatea pe segmentul transnistrean al frontierei moldo-ucrainene au fost examinate cu implicarea Misiunii EUBAM, în special prin prisma posibilității reluării circulației trenurilor marfare pe segmentele transnistrene ale căilor ferate din Republica Moldova. S-a constatat că, în principiu, au fost soluționate problemele tehnice ce țin de circulația trenurilor marfare, urmînd ca experții în domeniul vamal să elaboreze schemele tehnologice de transportare a mărfurilor prin tronsoanele de cale ferată amplasate în regiunea transnistreană. EUBAM a susținut abordarea Chișinăului privind reluarea circulației trenurilor moldovenești pe segmentele transnistrene, atît sub aspect economic, dar și ca un pas în direcția consolidării încrederii între oamenii de pe cele două maluri ale Nistrului.

Întîlnirea Premierul Vlad Filat cu liderul transnistrean Igor Smirnov

În perioada 8-9 septembrie 2011, la Bad Reichenhall, Germania, a avut loc o conferință dedicată consolidării măsurilor de încredere în procesul de reglementare transnistreană. Evenimentul s-a desfășurat sub egida OSCE. Discuțiile au permis convenirea asupra:

- necesităţii deblocării circulaţiei transportului feroviar de mărfuri şi pasageri pe segmentul transnistrean de cale ferată;
- soluţionarea problemelor din domeniul comunicaţiilor (telefonie fixă, mobilă şi de servicii de poştă);
- semnarea regulamentului comun privind activitatea grupurilor de experţi pentru consolidarea măsurilor de încredere.

O componentă distinctă a întâlnirii a fost cea referitoare la reluarea procesului de negocieri în format „5+2”. Liderul transnistrean a insistat asupra eliminării barierelor în activitatea comercială externă a Transnistriei şi în eventualitatea reluării negocierilor oficiale în format „5+2”, asupra egalităţii părţilor. Ulterior a reiterat şi poziţiile exprimate cu o săptămână înainte de evenimentul respectiv, specificând că:

- poziţia Transnistriei rămîne neschimbată: la baza poziţiei Tiraspolului stă constituţia şi referendumul din 17 septembrie 2006 cu privire la asocierea cu Rusia;
- Transnistria va continua să-şi construiască propriul sistem în baza armonizării legislaţiei Rusiei în toate sferele vieţii;
- Tiraspolul ar putea recurge la impunerea sancţiunilor economice Moldovei în condiţiile existenţei blocadei economice din partea Chişinăului, în care întreprinderile din Transnistria sînt impuse să activeze;
- Tiraspolul a adresat premierului rus Vladimir Putin o scrisoare, în care i-a solicitat alăturarea Transnistriei în calitate de observator în cadrul Uniunii Vamale Rusia, Belarus şi Kazahstan.

Reluarea negocierilor oficiale în format "5+2"

La 22 septembrie, în cadrul consultărilor de la Moscova s-a convenit asupra înţelegerii privind reluarea negocierilor în format „5+2”. Următoarea întreprindere în format „5+2”, atunci cînd se va conveni asupra ei, va fi dedicată principiilor şi modalităţilor de desfăşurare a negocierilor, precum şi stabilirii agendei de lucru pentru reglementarea problemei transnistrene. Guvernul Republicii Moldova a salutat această decizie, menţionînd „caracterul prioritar al procesului de reintegrare teritorială” şi reafirmînd „angajamentul de a continua eforturile în sensul identificării unei soluţii paşnice şi durabile pentru reglementarea definitivă a acestui conflict”. Potrivit unui comunicat de presă al Guvernului reluarea negocierilor „reprezintă rezultatul logic al eforturilor depuse de către toţi participanţii la proces pe parcursul ultimilor doi ani”. Decizia referitoare la reluarea negocierilor a fost salutăată de către preşedintele în exerciţiu al OSCE, ministrul de Externe al Lituaniei, Audronius Azubalis, şi de Înaltul Reprezentant al Uniunii Europene pentru afaceri externe şi politica de securitate, Catherine Ashton. În acelaşi timp, liderul transnistrean, Igor Smirnov, şi-a manifestat scepticismul faţă de evenimentul, respectiv, menţionînd că reluarea negocierilor oficiale în format „5+2” nu marchează vreun progres practic.

Secțiunea II. MONITORIZAREA PLANULUI DE ACȚIUNI AL REPUBLICII MOLDOVA PRIVIND IMPLEMENTAREA RECOMANDĂRILOR UNIUNII EUROPENE PENTRU INSTITUIREA ZONEI DE LIBER SCHIMB APROFUNDAT ȘI CUPRINZĂTOR ÎNTRE REPUBLICA MOLDOVA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ

Domeniul 1. COORDONAREA GENERALĂ ȘI CONSOLIDAREA CAPACITĂȚILOR ADMINISTRATIVE

Constatări generale

Implementarea prevederilor incluse în Planul de Acțiuni privind implementarea Recomandărilor Uniunii Europene pentru instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător între Republica Moldova și Uniunea Europeană (în continuare, Planul de Acțiuni), continuă să necesite un efort conjugat și sinergic între instituțiile guvernamentale implicate și direct responsabile de eficiența acestui proces. Eforturile întreprinse în vederea îmbunătățirii procesului de conlucrare interministerială sînt complexe și deseori anevoioase avînd în vedere caracterul birocratic pe care îl poartă. O notă de optimism în procesul de implementare a Recomandărilor Uniunii Europene au adus-o afirmațiile Președintelui Parlamentului European, DI Jerzy Buzek, în discursul său publicat pe 15 septembrie 2011: „Moldova se îndreaptă spre vocația europeană. Prin acest vot, Parlamentul European recunoaște importanța crescîndă a Republicii Moldova în Europa și semnificația sa și angajamentul față de Uniunea Europeană ca partener-cheie. Succesul Republicii Moldova este important pentru UE”³¹. Concomitent, au fost recunoscute eforturile întreprinse pe parcursul ultimilor doi ani și angajamentul Republicii Moldova în vederea implementării și efectuării reformelor recomandate. Totuși, încă persistă lacune, pentru înlăturarea cărora este necesar un efort consolidat continuu.

Menținem pledoaria noastră privind importanța sporirii profesionalismului, competenței și motivării funcționarilor publici implicați în procesul implementării prevederilor Planului de Acțiuni, avînd în vedere că factorul uman va juca un rol critic în succesul implementării agendei de politici pro-europene. Pentru moment observăm doar eforturi de depistare a necesităților de instruire și organizarea sporadică a unor seminare (vezi grila de monitorizare 1). Cauza esențială a tempoului lent îl constituie faptul că organizarea și efectuarea programelor de instruire corespunzătoare ține de obținerea finanțărilor, de regulă, externe, necesare din partea donatorilor potențial interesați în acordarea acestei asistențe.

Monitorizarea acțiunilor specifice

În al treilea trimestru 2011 se remarcă următorii pași majori întreprinși de Guvern:

- În scopul accelerării punerii în aplicare a recomandărilor cheie ale CE, la inițiativa Ministerului Economiei, a fost elaborat proiectul Hotărîrii Guvernului (HG) pentru modificarea HG nr. 1125 din 14 decembrie 2010. Modificările se referă la acțiunile, termenele și asistența necesară pentru punerea în aplicare a

³¹ “Buzek on Moldova's Association Agreement”,
http://eeas.europa.eu/delegations/moldova/press_corner/all_news/news/2011/20110919_en.htm

recomandărilor-cheie CE. În special, modificările acoperă următoarele domenii: consolidarea capacității administrative, măsurile sanitare și fitosanitare, TBT, serviciile și investițiile, politica în domeniul concurenței. La mijlocul lunii noiembrie 2011, proiectul urmează a fi prezentat Guvernului spre aprobare.

- Au fost organizate seminare de instruire a personalului implicat în negocierile ZLSAC. Guvernul a continuat să participe activ la dezbaterile privind aspectele strategice ale ZLSAC în cadrul evenimentelor organizate de parteneri de dezvoltare și organizațiile non-guvernamentale din Moldova.

Grilă de monitorizare 4. Progresul în implementarea acțiunilor din domeniul „Coordonarea generală și consolidarea capacităților administrative” planificate spre implementare pentru trimestrul 3, 2011.

Acțiune	Progres / Regres / Comentarii
<p>Utilizarea instrumentelor oferite de UE și alți donatori pentru desfășurarea seminarelor de instruire pe teme relevante privind ZLSAC.</p>	<p>Progres lent. Lansarea proiectului-pilot privind siguranța alimentară (SPS), avînd ca și beneficiar de bază Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, preconizată pentru finele anului 2011 rămîne încă la etapa de pregătire. Pentru moment n-au fost înregistrate progrese în selectarea celor 6 consultanți naționali responsabili pentru domeniile identificate privind pregătirea procesului de negocieri privind ZLSAC. Deocamdată au fost selectați doar 2 consultanți (privind accesul la piață și comunicare) în cadrul asistenței obținute din partea PNUD în baza proiectului „Suportul tranzitoriu în consolidarea capacității administrației publice din Moldova” finanțat de CE. Deși lent, continuă programele de instruire și ridicarea nivelului de cunoștințe a funcționarilor publici. Astfel, în perioada 1-2 septembrie 2011 Ministerul Afacerilor Externe al Suediei a organizat un seminar privind Comerțul în Parteneriatul Estic pentru consolidarea capacităților în politica comercială și negocierile ZLSAC, avînd ca beneficiari de bază participanți din partea autorităților publice vizate. La începutul lunii noiembrie partenerii din Ungaria organizează o vizită de studiu pentru membrii Grupului de Lucru pentru ZLSAC. Concomitent este planificată organizarea pe 1-2 decembrie curent în colaborare cu partenerii din Republica Cehă a unui program de instruire privind ridicarea nivelului de abilități profesionale a membrilor Grupului de Lucru pentru ZLSAC.</p>
<p>Desfășurarea seminarelor de instruire pentru instituțiile implicate, sectorul privat și societatea civilă privind ZLSAC.</p>	<p>Acțiune extinsă pe întreg anul 2011. Reprezentanții MEc participă activ la evenimentele organizate de către societatea civilă sau parteneri de dezvoltare. În același timp, MEc a creat un cadru participativ pentru reprezentanții societății civile. Totuși, în cooperarea cu sectorul privat există și aspecte care încă lasă de dorit, fie din cauza pasivității unor reprezentanți ai sectorului privat, fie din cauza că pe anumite domenii sensibile reprezentanții Guvernului nu se grăbesc să dialogheze cu companiile afectate de viitoarea liberalizare a comerțului. Ministerul Economiei a organizat întruniri periodice a celor patru sub-grupuri de lucru care sînt parte a Grupului de Lucru privind ZLSAC, ceea ce a permis crearea cadrului necesar pentru discutarea progresului în îndeplinirea recomandărilor CE și determinarea măsurilor necesare pentru a fi întreprinse pentru pregătirea negocierilor ZLSAC. Pe parcursul perioadei de raportare s-a observat o stagnare în consolidarea relațiilor cu Transnistria. Astfel, la cele 2</p>

Acțiune	Progres / Regres / Comentarii
	mese rotunde organizate în perioada de raportare în cadrul proiectului „Susținerea măsurilor de consolidare a încrederii între cele două maluri ale Nistrului”, finanțat de PNUD, s-a observat o prezență foarte slabă a participanților din Transnistria.
Implicarea și cooperarea cu experții UE de rang înalt pentru consultări practice în vederea identificării și stabilirii priorităților pentru următorii 2-3 ani.	În proces, cu întârziere. Se organizează întruniri ad-hoc a reprezentanților ministerelor implicate în procesul de pregătire a negocierilor ZLSAC cu consultanții din partea Misiunii EUHLPAM. Concomitent, experții UE de rang înalt sînt antrenați în acordarea asistenței necesare Guvernului pentru identificarea necesităților și acțiunilor care ar putea fi finanțate primordial de CE.
Includerea ZLSAC în Programul de Consolidare a Capacităților Instituționale (CIB) al UE în scopul asigurării continuității de consiliere și sprijin pentru activitățile de reformă.	Realizat (formal). Asistența pentru MEc va începe să vină din 2012. Totodată, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare va beneficia de asistența CIB pe domeniul siguranței alimentare începînd cu sfîrșitul 2011.

Evaluarea progresului

În trimestrul III pe această dimensiune s-a observat un progres relativ lent. Deși se planifica începerea procesului de negocieri privind ZLSAC în perioada septembrie–octombrie curent, deocamdată s-a observat o anumită tergiversare a îndeplinirii acțiunilor preconizate. O problemă importantă o constituie stagnarea consolidării relațiilor de încredere cu Transnistria.

Recomandări

În cadrul rundeii a 8-a de negocieri a Acordului de Asociere între Republica Moldova și UE, care s-a desfășurat la Chișinău pe 19 octombrie curent, părțile implicate au făcut un schimb de informații inclusiv și în ceea ce privește lansarea negocierilor privind crearea ZLSAC. În mod evident, Guvernul Republicii Moldova trebuie să avanseze mai rapid în dialogul cu partea transnistreană, inclusiv și în ceea ce privește consolidarea capacităților administrative. Implicarea tot mai activă a zonei din stînga Nistrului este necesară în vederea pregătirilor eficiente pentru viitoarele negocieri ZLSAC.

Domeniul 2. ACCESUL BUNURILOR PE PIAȚĂ / STATISTICILE COMERȚULUI

Analiza situației curente

Colectarea datelor statistice privind comerțul exterior al Republicii Moldova, deși nu neapărat implică costuri financiare mari, reprezintă o adevărată provocare pentru țara noastră avînd în vedere relațiile dintre cele două maluri ale Nistrului. Este înțeles raționamentul includerii în Planul de Acțiuni a domeniului „Accesul bunurilor pe piață / statisticile comerțului”, care are deosebită importanță atît pentru Republica Moldova, cît și pentru UE. Totuși, este evident faptul că aceasta este o sarcină grea, care întîrzie a fi realizată din diverse motive: procesul lent de armonizare a legislației care este specific mai multor domenii în Moldova, dar și necooperării părții transnistrene, care este un actor de bază în realizarea acestei sarcini.

Monitorizarea acțiunilor specifice

Dacă la început de an acțiunile destinate asigurării accesului bunurilor pe piață și a statisticilor comerciale au cunoscut o anumită evoluție, deja în trimestrul II 2011 acestea practic au fost stopate. Fără a avea o careva certitudine, Guvernul se pronunța anterior asupra posibilității raportării datelor statistice integrate pentru Moldova (inclusiv partea din stînga Nistrului) pînă la sfîrșitul trimestrului III. Bineînțeles, aceasta a fost o estimare prea optimistă, în condițiile în care elaborarea unui concept de colectare a datelor este practic imposibilă fără colaborarea cu partea transnistreană. În trimestrul III au fost realizate doar unele acțiuni minore:

- Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, BNS și Biroul de Reintegrare au continuat „să lucreze asupra posibilității de elaborarea a unui concept de colectare a datelor statistice” pe tot teritoriul Republicii Moldova. Acțiunea este necesară pentru elaborarea unei oferte tarifare bine argumentate pentru UE, care ar trebuie să urmeze la etapa de negocieri a ZLSAC. Totuși, aceasta este greu de realizat fără participarea părții transnistrene, ceea ce ne face să credem că elaborarea acestui concept poate dura încă mult timp, iar utilitatea produsului final poate fi minimală dacă autoritățile transnistrene nu vor oferi suportul necesar;
- Nu s-a ajuns nici la un consens privind crearea grupului de lucru privind cooperarea în domeniul statisticii între cele două maluri ale Nistrului. Cu excepția întîlnirilor din martie (la care a participat și partea transnistreană, dar, care nu s-a soldat cu vreun rezultat practic) și din mai (a serviciilor vamale moldovenești și ucrainene, unde s-a discutat posibilitatea schimbului de date privind bunurile și mijloacele de transport ce traversează hotarul moldo-ucrainean) în trimestrul III nu au avut loc alte evenimente care să grăbească procesul de creare a grupului de lucru. Guvernul raportează că se lucrează asupra realizării acestui obiectiv, dar rezultatele practice nu sînt vizibile;
- BNS a transmis Ministerului Economiei datele privind schimburile comerciale ale agenților economici din Transnistria înregistrate la serviciul vamal al Republicii Moldova. În prezent acestea sînt traduse pentru a fi prezentate EUROSTAT.

Grilă de monitorizare 5. Progresul în implementarea acțiunilor din domeniul „Accesul bunurilor pe piață / statisticile comerțului” planificate spre implementare pentru trimestrul 3, 2011.

Acțiune	Progres / Regres / Comentarii
1. Elaborarea și coordonarea cu Comisia Europeană a unui concept general privind colectarea datelor statistice din toate domeniile statistice (inclusiv statistica comerțului exterior) pentru întregul teritoriu al Republicii Moldova.	Progres lent , fără participarea autorităților transnistrene.
2. Examinarea posibilității de creare a grupului de lucru privind cooperarea în domeniul statisticii (inclusiv statistica comerțului exterior) între cele două maluri ale Nistrului.	Lipsă de progres. În trimestrul III nu au avut loc întâlniri pentru realizarea acestui obiectiv.
3. Armonizarea legislației la acquis-ul comunitar în domeniul statisticii (inclusiv statistica comerțului exterior).	Acțiunea este prevăzută începând cu 2011 și pe tot parcursul negocierii și implementării ZLSAC. În trimestrul III nu s-a înregistrat progres.
4. În conformitate cu memorandumul bilateral de înțelegere cu EUROSTAT, Biroul Național de Statistică va transmite trimestrial fișiere de date statistice privind exporturile și importurile Republicii Moldova, detaliate la nivel de 8 semne ale Nomenclatorului mărfurilor al Republicii Moldova, armonizat cu Nomenclatorul Combinat al Uniunii Europene. Informația nu va conține operațiunile de export și import ale întreprinderilor și organizațiilor din partea stîngă a Nistrului.	Progres lent. Cu excepția datelor transmise pentru anii 2008 – 2010 la nivel de dezagregare de 8 cifre și a datelor pentru trimestrul I al anului 2011 la nivel de 9 cifre nu s-a înregistrat progres. În prezent se traduc datele privind schimburile comerciale ale agenților economici din Transnistria înregistrate la serviciul vamal al Republicii Moldova.

Evaluarea progresului

În domeniul statisticii comerțului nu s-a înregistrat un progres notabil. Trimestrul III practic a fost lipsit de acțiuni concrete sau întâlniri care ar demonstra evoluții pozitive în elaborarea conceptului de colectare a datelor statistice pe întreg teritoriul țării, în crearea grupului de lucru privind cooperarea în domeniul statisticii între cele două maluri ale Nistrului și armonizarea legislației la acquis-ul comunitar în domeniul statisticii.

Recomandări

Deoarece nu au fost înregistrate progrese în domeniul accesului bunurilor pe piață și statistica comerțului, iar acesta este un domeniu-cheie pentru începerea negocierilor privind ZLSAC, toate recomandările din edițiile precedente ale Euromonitorului rămân actuale. Astfel, menționăm că rămân importante următoarele aspecte:

- Publicarea datelor privind comerțul exterior dezagregat pe țări și produse la nivel de 8/9 cifre după cum se prezintă Eurostat și pe site-ul BNS, astfel încât acestea să fie disponibile publicului larg;
- Publicarea datelor existente privind comerțul exterior în regiunea transnistreană (de ex: comerțul întreprinderilor înregistrate la Camera Înregistrării de Stat), identificarea și analizarea tuturor surselor existente de date privind comerțul exterior al regiunii transnistrene (datele existente la serviciul vamal, diferențele de date între exporturile Moldovei dezagregate pe țări și importul raportat de țările respective, datele existente la nivel de companie);
- Inițierea urgentă a procesului de armonizare a legislației în domeniul statisticii la acquis-ul comunitar.

Domeniul 3. BARIERE TARIFARE ȘI NETARIFARE (NTBS)

Analiza situației curente

Ministerul Economiei a elaborat Planul de acțiuni privind eliminarea barierelor tarifare și netarifare în calea comerțului ce contravin normelor OMC și pe 18 octombrie curent l-a prezentat Guvernului. Planul prevede modificarea cadrului normativ pînă la finele anului 2013.

Monitorizarea acțiunilor specifice

În al treilea trimestru 2011 Guvernul Republicii Moldova a întreprins următoarele acțiuni:

- Ca rezultat al discuțiilor sectoriale începute în perioada de raportare, precum și în vederea îmbunătățirii contingentelor tarifare preferențiale oferite Republicii Moldova de către UE, a fost modificată HG nr. 262 din 7 martie 2008, privind administrarea contingentelor tarifare.
- Pe parcursul perioadei imediat următoare va fi analizat și discutat Planul de acțiuni privind eliminarea barierelor tarifare și netarifare în calea comerțului ce contravin normelor OMC elaborat de Ministerul Economiei în colaborare cu instituțiile guvernamentale de resort și asistența experților locali. Astfel, în rezultatul constatării unui set de probleme sistematice care afectează nemijlocit activitatea de comerț a majorității producătorilor autohtoni au fost accentuate o serie de bariere netarifare neconforme angajamentelor luate vizavi de OMC ce țin de interdicțiile la import/export, precum sînt aspectele ce țin de administrarea vamală în particular, problematica ordinelor interne care generează costuri nejustificate, fiind menționat aspectul prețurilor indicative/orientative, ordinele serviciului vamal privind modul de vămuire, atribuirea poziției tarifare la mărfurile importate, activitatea brokerilor vamali și sporirea eficienței administrației vamale în general, infrastructura calității, importul plăților ecologice, importul produselor de origine animală, exportul de metale feroase și prețioase etc.;
- Trimestrial Ministerul Economiei evaluează progresul în valorificarea Preferințelor Comerciale Autonome (PCA) de către producătorii moldoveni și a informat sectorul privat privind utilizarea PCA. Așa cum am menționat și în Euromonitorul precedent, incapacitatea de a respecta integral standardele sanitare și fitosanitare europene rămîne în continuare un obstacol major în calea exporturilor alimentare de origine animalieră. În perioada de raportare Moldova a exportat în regim PCA vin, orz, grîu și porumb. Pentru vin cota oferită de UE a crescut o dată cu aprobarea Regulamentului Consiliului (CE) nr. 581/2011 din 10 000 hl la 15 000 hl pentru anul 2011 și a fost distribuită în proporție de 64,85% (~ 97 300 hl)³². Pentru orz cota oferită de UE a fost utilizată în proporție de 87%³³; în schimb pentru grîu și porumb cota oferită de UE a fost utilizată în proporție de 100%³⁴ pînă la finele lunii septembrie curent.
- Uniunea Europeană a prelungit termenul Preferințelor Comerciale Autonome pentru Republica Moldova pînă în anul 2015, dar nu este evident dacă poate anul 2015 fi văzut ca un orizont de timp considerat de UE realist pentru intrarea în vigoare a unei autentice ZLSAC?

³² Vezi Raportul Ministerului Economiei privind îndeplinirea Planului de Acțiuni privind implementarea recomandărilor CE în vederea începerii procesului de negocieri privind ZLSAC.

³³ Idem.

³⁴ Idem.

Grilă de monitorizare 6. Progresul în implementarea acțiunilor din domeniul „Bariere tarifare și netarifare” planificate spre implementare pentru trimestrul 3, 2011.

Acțiune	Progres / Regres / Comentarii
Evaluarea situației actuale privind utilizarea Preferințelor Comerciale Autonome (PCA) și informarea sectorului public și privat privind motivele accesului redus pe piața UE a unor produse	Progres bun. Ministerul Economiei efectuează trimestrial evaluarea situației privind utilizarea PCA. Acțiunea dată se efectuează pînă la expirarea PCA actuale (2015).
Informarea sectorului privat privind extinderea PCA pentru o perioadă de 3 ani (2013-2015).	A fost realizat. Materialele informative sînt prezentate în cadrul întrunirilor bi-lunare cu membrii grupului IV din Grupul de Lucru privind pregătirea negocierilor ZLSAC. A fost implicată și Camera de Comerț în distribuirea materialelor informative corespunzătoare prin intermediul subdiviziunilor sale de pe întreg teritoriul țării.

Evaluarea progresului

Pentru domeniul în cauză s-a observat un progres rezonabil, fiind implementate în termen acțiuni importante. Un pas critic l-a constituit pregătirea și prezentarea spre aprobare către Guvern a Planului de acțiuni privind eliminarea barierelor tarifare și netarifare în calea comerțului ce contravin normelor OMC. În continuare, o acțiune complexă ce va necesita un efort conjugat și continuu din partea autorităților implicate îl va constitui implementarea în termenii stabiliți a acțiunilor prevăzute în Planul respectiv.

Recomandări

- Problema de bază în valorificarea Preferințelor Comerciale Autonome sînt lacunele în pregătirea exportatorilor moldoveni privind implementarea standardelor sanitare și fito-sanitare. Implementarea timpurie a acestor standarde va conduce la o adaptare mai puțin dureroasă în cazul creării unei ZLSAC.
- Implementarea reformelor necesare în acest domeniu necesită o transparență maximă și anticiparea timpurie a crizelor, în special față de producătorii vizați, astfel încît să dispună de timpul necesar pentru acumularea resurselor și efectuarea schimbărilor de rigoare în acest sens.

Domeniul 4. BARIERE TEHNICE ÎN CALEA COMERȚULUI (TBT)

Analiza situației curente

Primul obiectiv TBT planificat pentru al treilea trimestru constă în pregătirea aderării Moldovei la Comisia Electrotehnică Internațională (CEI) în calitate de membru asociat. De asemenea, în această perioadă de timp era planificat ca Ministerul Economiei, împreună cu Institutul Național pentru Standardizare și Metrologie, să ia măsurile necesare pentru îndeplinirea condițiilor premergătoare aderării Moldovei la Comitetul European Pentru Standardizarea Electrotehnică (CENELEC). În acest context, trebuie de menționat că CEI este una din cele trei organizații surori (CEI, ISO și ITU) ce se ocupă de elaborarea standardelor internaționale. Adoptarea standardelor CEI este bazată pe consens, iar deciziile finale satisfac necesitățile tuturor statelor ce au aderat la CEI. Fiecare țară-membră, independent de dimensiune, are dreptul de a vota pro sau contra fiecărui standard ce intră în lista CEI. Deși în anul 2001 Moldova a devenit membru afiliat al CEI, în Plan se menționează că Moldova trebuie să adere la CEI în calitate de membru cu drepturi depline. Potrivit raportului de progres, în decursul celui de-al treilea trimestru instituțiile publice responsabile de acest obiectiv au transmis CEI toate actele necesare ce confirmă eligibilitatea Moldovei pentru aderare la această instituție în calitate de membru cu drepturi depline. Totuși, în raportul oficial de progres nu au fost menționate careva activități de „pregătire a terenului” pentru aderarea la CENELEC.

Un alt obiectiv dificil constă în desemnarea laboratoarelor ce vor organiza teste de competență și încercări inter-laborator. În primul trimestru al acestui an, obiectivul nu a fost îndeplinit din motive ce depășeau competențele Centrului de Acreditare în Domeniul Evaluării Conformității Produselor. În esență, acestea s-au redus la o cooperare ineficientă dintre mai multe instituții care erau responsabile de îndeplinirea acestui obiectiv. În trimestrul 2 instituțiile responsabile au reușit să-și coordoneze activitatea și să obțină careva rezultate în acest sens. În raportul de progres pentru trimestrul precedent s-a menționat desemnarea a 8 laboratoare de testare, în timp ce raportul pentru cel de-al treilea trimestru menționează deja 12 laboratoare. Potrivit raportului de progres, materialele de referință necesare pentru derularea testelor de competență vor fi achiziționate în viitorul apropiat cu ajutorul financiar al Băncii Mondiale.

În trimestrele anterioare reprezentanții Ministerului Economiei au afirmat că unele obiective stabilite în plan erau de prisos (!). Acesta era și cazul studiului privind sistemul actual în domeniul metrologiei. În raportul de progres pentru trimestrul 3, reprezentanții Ministerului Economiei au menționat că noua lege a metrologiei a fost adoptată de Guvern în iunie anul curent și transmisă în Parlament. Cu alte cuvinte, noul proiect de lege a fost elaborat fără derularea unui studiu preventiv, iar obiectivul neîndeplinit în trimestrele anterioare a fost ignorat în totalitate.

Tot în cadrul acestui obiectiv, Ministerul Economiei trebuia să efectueze un studiu privind capacitatea instituțională de implementare a legislației în domeniu și capacitatea de a asigura implementarea modificărilor în cadrul ZLSAC (inclusiv, descrierea modului de introducere și punere în aplicare a trasabilității). Autorii raportului de progres menționează că studiul este în prezent în fază de elaborare și va fi disponibil peste o lună (la începutul lunii decembrie).

Monitorizarea acțiunilor specifice

Conform situației pentru al treilea trimestru 2011, identificăm implementarea următoarelor acțiuni de către Guvern:

- Ministerul Economiei împreună cu Institutul Național pentru Standardizare și Metrologie au transmis CEI toate actele necesare ce confirmă eligibilitatea Moldovei pentru aderare la această instituție în calitate de membru cu drepturi depline;
- Cu o întârziere de jumătate de an Centrul de Acreditare în Domeniul Evaluării Conformității Produselor a reușit să obțină aprobarea listei de laboratoare de testare înaintate la începutul anului 2010.
- Guvernul a adoptat noua Lege a Metrologiei în care au fost preluate prevederile și directivele Comunității Europene. Proiectul de lege a fost transmis la Parlament.

Grilă de monitorizare 7. Progresul în implementarea acțiunilor din domeniul „Bariere tehnice în calea comerțului” planificate spre implementare pentru trimestrul 3, 2011.

Acțiune	Progres / Regres / Comentarii
Desfășurarea lucrărilor de pregătire a aderării la CEI în calitate de membru asociat la prima etapă, și la a doua etapă – la CENELEC.	Obiectiv îndeplinit parțial.
Desemnarea laboratoarelor de încercări în calitate de organizatori de teste de competență (TC) și încercări inter-laboratoare (IIL) la nivel național, conform propunerilor Organismului Național de Acreditare, și pregătirea lor în conformitate cu ISO/CEI 17043.	Obiectiv îndeplinit cu întârziere. Obiectivul a fost inițial planificat pentru primul trimestru 2011 și nu a fost îndeplinit la timp deoarece instituțiile implicate nu au reușit să conlucreze eficient.
Efectuarea unui studiu privind sistemul actual în domeniul metrologiei și capacității instituționale de implementare a legislației în domeniu și capacitatea de a asigura implementarea modificărilor în cadrul ZLSAC, inclusiv descrierea modului de introducere și punere în aplicare a trasabilității.	Obiectiv neîndeplinit. Potrivit raportului de progres studiul va fi publicat abia peste o lună.
Elaborarea și aprobarea, prin hotărâre de Guvern, a unui plan cuprinzător privind schema de implementare în domeniul TBT a reformelor ulterioare.	Obiectiv îndeplinit parțial și cu întârziere. În raportul de progres publicat de reprezentanții Ministerului Economiei se menționează un șir de legi din domeniul TBT care au fost deja transmise la examinarea Parlamentului. După aprobarea acestora va fi elaborat planul cuprinzător privind schema de implementare în domeniul TBT a reformelor ulterioare (în trimestrul 1, 2012)
Elaborarea listei ce va conține standardele europene care necesită transpunerea și stabilirea unor termene de adoptare și transpunere	Îndeplinit parțial în avans. Directiva numărul 85/374/EEC din 25 Iulie 1985 va fi transpusă până la sfârșitul primului trimestru 2012.

Evaluarea progresului

Înainte de a trece nemijlocit la evaluarea progresului, trebuie de menționat că pentru trimestrul 3 au fost planificate doar trei obiective. Din păcate, nici acest volum mic de lucru nu a putut fi îndeplinit integral. Astfel, studiul privind capacitatea instituțională de implementare a legislației în domeniul metrologiei va fi disponibil în cel mai bun caz peste o lună. Evident această întârziere apare destul de ciudată mai ales după ce anterior unii funcționari din cadrul Ministerului Economiei considerau derularea unui asemenea studiu de prisos.

În ceea ce privește desemnarea laboratoarelor de testare, se pare că procesul a fost dus pînă la bun sfîrșit. Totuși rămîne de văzut cît de mult timp va trece pînă laboratoarele în cauză vor obține materialele de referință. În cazul în care această etapă va fi tărăgănată la fel ca și desemnarea laboratoarelor, implementarea ISO/CEI 17043 va întîrzia cu încă un an.

Recomandări

Pentru ameliorarea performanței instituțiilor de stat implicate în atingerea obiectivelor TBT se recomandă următoarele:

- Deși autoritățile responsabile (Institutul Național de Standardizare și Metrologie și MEC) au început să „pregătească terenul” pentru aderarea la CEI, eforturi similare pentru aderarea la CENELEC nu au fost depuse. În acest sens recomandăm luarea de măsuri corespunzătoare pentru ca Republica Moldova să devină membră a acestei instituții;
- Ținînd cont de experiență din trimestrele anterioare, recomandăm instituțiilor responsabile de implementarea ISO/CEI în laboratoarele desemnate, să urmeze graficul de timp stabilit în Planul de acțiune cel puțin în cea de-a doua fază a proiectului – achiziția materialelor de referință;
- Observăm că autoritățile tărăgănează atingerea unor obiective curente în favoarea unor obiective planificate pentru 2012. Considerăm că respectarea planului inițial ar constitui o dovadă de eficiență managerială la nivel de instituții implicate în atingerea obiectivelor. Re-programarea obiectivelor pentru perioade mai tîrzii sau perioade curente ar putea crea o confuzie în rîndul reprezentanților Comisiei Europene.

Domeniul 5. MĂSURI SANITARE ȘI FITOSANITARE (SFS)

Monitorizarea acțiunilor specifice

Domeniul sanitar și fitosanitar conține cele mai complexe obiective din plan. Noile standarde și cerințe impuse de CE vor avea un impact nemijlocit asupra performanței producătorilor din industria alimentară. În particular, producătorii sînt sau vor fi nevoiți să achiziționeze noi echipamente / să angajeze muncitori suplimentari pentru ca producția să corespundă noilor cerințe sanitare și fitosanitare. Un exemplu reprezentativ este Legea ce îi obligă pe producători să marcheze ouăle comercializate. Evident, achiziționarea echipamentelor de marcaj va avea un impact negativ asupra randamentului de producție, dar fără aceasta nu este posibilă accesarea piețelor europene.

Totuși, unele obiective menționate în planul de acțiuni vizează nemijlocit arhitectura instituțională din domeniul SFS. În decursul celui de-al treilea trimestru Agenția Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală (ASVSPOA) trebuia să evalueze necesitatea de a se reorganiza prin crearea unei instituții noi intitulată „Agenția Sanitar-Veterinare și pentru Siguranța Produselor Alimentare”. La sfîrșitul lunii august 2011 Guvernul a adoptat Strategia în Domeniul Siguranței Alimentare în Republica Moldova pentru 2011-2015 (Strategia). În cadrul implementării Strategiei, în Moldova se preconizează crearea Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentară care, la rîndul său, va duce la înăsprirea procedurii de control al siguranței alimentare.

Evaluarea necesităților de instruire a personalului implicat în accesarea Sistemului Rapid de Alertă pentru Alimente și Furaje al UE nu a fost efectuată. Totuși, potrivit raportului de progres, necesitățile de instruire vor fi evaluate după crearea noii Agenții Sanitar-Veterinare și pentru Siguranța Produselor Alimentare.

Ultimul obiectiv din domeniul SFS care era preconizat pentru cel de-al treilea trimestru consta în perfecționarea mecanismului activității Serviciului Vamal cu autoritățile competente, conform principiilor stipulate în Convenția internațională privind armonizarea controalelor mărfurilor la frontiere. Cum am menționat în edițiile anterioare ale Euromonitorului, îndeplinirea acestui obiectiv este absolut necesară pentru Republica Moldova, independent de negocierile cu CE și implementarea Planului. Mecanismul actual cauzează prejudicii mari atît exportatorilor cît și importatorilor de carne / ouă. Totuși, raportul oficial nu constată careva progrese adiționale celor obținute în trimestrele anterioare. Rămîne de văzut dacă guvernul va reuși să aprobe proiectul de lege pînă la finele anului 2011.

Astfel, în sumar, conform situației pentru al treilea trimestru 2011, menționăm implementarea următoarelor acțiuni de către Guvern:

- A fost evaluată necesitatea de reorganizare a Agenției Sanitar-Veterinare și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală. Restructurarea instituțională propriu-zisă va avea loc în următoarele trimestre.
- Instituțiile responsabile de atingerea obiectivului au elaborat Strategia în Domeniul Siguranței Alimentare în Republica Moldova pentru 2011-2015.

Grilă de monitorizare 8. Progresul în implementarea acțiunilor din domeniul „Măsuri sanitare și fitosanitare” planificate spre implementare pentru trimestrul 3, 2011.

Acțiune	Progres / Regres / Comentarii
Examinarea necesității de reorganizare a Agenției Sanitar-Veterinare și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală prin crearea Agenției Sanitar-Veterinare și pentru Siguranța Produselor Alimentare, în conformitate cu conceptul de dezvoltare a sistemelor de siguranță alimentară din Moldova.	Obiectiv îndeplinit. A fost determinată necesitatea de instituire a unei Agenții noi în domeniul SFS.
Perfecționarea mecanismului activității Serviciului Vamal cu autoritățile competente, conform principiilor stipulate în Convenția internațională privind armonizarea controalelor mărfurilor la frontieră, semnată la Geneva la 21 octombrie 1982.	Îndeplinit parțial. Proiectul de lege se află în prezent, la Guvern, care urmează să-l revizuiască și să-l aprobe până la finele anului 2011. Atingerea acestui obiectiv este planificată pentru finele anului 2011.
Evaluarea necesităților de instruire a personalului implicat în accesarea Sistemului Rapid de Alertă pentru Alimente și Furaje al UE	Obiectiv neîndeplinit. Obiectivul va fi atins după instituirea Agenției Sanitar-Veterinare și pentru Siguranța Produselor Alimentare.
Elaborarea și implementarea unei strategii (concept) pentru dezvoltarea sistemelor de siguranță alimentară din Moldova	Obiectiv îndeplinit în avans. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA) împreună cu Agenția Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală cu suportul experților internaționali au dezvoltat Strategia în Domeniul Siguranței Alimentare în Republica Moldova pentru 2011-2015.

Evaluarea progresului

Deși în Domeniul SFS au fost planificate doar 3 acțiuni, doar una din acestea a fost dusă până la bun sfârșit. Evident, aceste rezultate au fost oarecum compensate de un obiectiv îndeplinit în avans - Elaborarea și implementarea unei strategii pentru dezvoltarea sistemelor de siguranță alimentară din Moldova. Per total considerăm că performanța Guvernului în acest domeniu a fost relativ modestă.

Recomandări

- Recomandăm Guvernului să reevalueze prioritățile și să-și focalizeze atenția pe obiectivele planificate pentru trimestrul curent. Cu alte cuvinte, ar fi mai rezonabil de îndeplinit strict obiectivele stabilite pentru trimestrul 3, de cât de accelerat atingerea unor obiective programate pentru 2012.
- Considerăm că guvernul ar trebui să accelereze procesul de aprobare a proiectului de lege ce vizează perfecționarea mecanismului activității Serviciului Vamal. Beneficiile obținute în acest sens vor avea un impact favorabil nu doar în contextul negocierilor cu CE, ci ar facilita activitatea agenților economici locali indiferent de progresul relațiilor comerciale cu UE.

Domeniul 6. FACILITAREA COMERȚULUI ȘI ADMINISTRAREA VAMALĂ

Monitorizarea acțiunilor specifice

În trimestrul trei al anului 2011, în vederea implementării recomandărilor CE în comerț și administrarea vamală, a fost definitivat Studiul privind taxele pentru efectuarea procedurilor vamale și aducerea acestora în conformitate cu prevederile OMC și cele ale Uniunii Europene, ce presupune eliminarea graduală a taxelor pentru procedurile vamale și introducerea unei taxe fixe. Recomandările studiului vizează eliminarea graduală a taxelor pentru efectuarea procedurilor vamale stabilite ad-valorem și în sumă fixă ce nu corespund cerințelor OMC și UE, cu stabilirea ulterioară a unei taxe în sumă fixă pentru unele activități vamale specifice conform standardelor internaționale.

În această ordine de idei a fost finalizat procesul de analiză aprofundată a cadrului legislativ cu privire la taxele pentru efectuarea procedurilor vamale, inclusiv:

- Legislația vamală națională: Codul vamal al Republicii Moldova nr.1149-XIV din 20.07.2000, Legea cu privire la tariful vamal nr.1380-XIII din 20.11.1997, anexele nr.2 și 3.
- Acquis comunitar: Codul comunitar modernizat vamal, Regulamentul (CEE) nr.2454/93 al Comisiei Europene din 2 iulie 1993 de stabilire a unor dispoziții de aplicare a Regulamentului (CEE) nr. 2913/92 al Consiliului de instituire a Codului Vamal Comunitar.
- Regulile OMC aplicabile barierelor netarifare: Acordul General Pentru Tarife Vamale și Comerț (GATT 1994).
- Legislația vamală română: Codul vamal al României.
- Ghidul cu privire la Negocierile din cadrul OMC privind facilitarea comerțului, partea B subpunctul F „Taxele și tarifele vamale privind importul și exportul”

În trimestrul trei evidențiem următoarele progrese/regrese majore:

- A fost finalizat Studiul referitor la taxele pentru procedurile vamale și aducerea acestora în conformitate cu prevederile OMC și UE;
- Observăm o lipsă de progres real în ceea ce privește revizuirea completă a tuturor taxelor existente pentru procedurile vamale;
- A lipsit un progres real în ceea ce privește modificarea și implementarea unui cadru legal și normativ care ar permite aplicarea omogenă a legislației vamale pe întreg teritoriul Republicii Moldova, inclusiv perceperea drepturilor de import la tranzacțiile cu agenții economici din Transnistria.

Grilă de monitorizare 9. Progresul în implementarea acțiunilor din domeniul „Facilitarea comerțului și administrarea vamală” planificate spre implementare pentru trimestrul 3 2011.

Acțiune	Progres / Regres / Comentarii
Efectuarea unui studiu referitor la taxele pentru procedurile vamale și aducerea acestora în conformitate cu prevederile OMC și UE.	Studiul a fost finalizat.
Revizuirea taxelor existente pentru procedurile vamale.	Nu a fost efectuată în perioada de referință.

Acțiune	Progres / Regres / Comentarii
Elaborarea și adoptarea proiectului de lege privind modificarea anexei nr.2 la Legea nr.1380-XIII din 20 noiembrie 1997 cu privire la tariful vamal, care stabilește lista serviciilor și cuantumul taxei pentru procedurile vamale	Proiectul de modificări nu a fost aprobat în perioada de referință.
Examinarea, după consultare cu partenerii externi, a posibilităților de revizuire, modificare și implementare a unui cadru legal și normativ care ar permite aplicarea omogenă a legislației vamale pe întreg teritoriul Republicii Moldova, inclusiv perceperea drepturilor de import la tranzacțiile cu agenții economici din Transnistria.	Lipsă de progres pe acest segment.
Implementarea recomandărilor EUBAM (Misiunii de Asistență la Frontieră a UE).	Progres parțial. Recomandările referitoare la schimbul prealabil de date sau simplificarea procedurilor vamale sînt încă la faza discuțiilor.
Elaborarea mecanismului de eficientizare a activității echipelor mobile ale Serviciului Vamal prin ajustarea cadrului normativ la standardele europene, dotarea cu tehnica specială de control și instruirea continuă a personalului.	Progres parțial. Cu suportul EUBAM au fost organizate 2 seminare pentru reprezentanți ai MDCS, MDBG, și MAI. Totodată au fost elaborate și transmise în atenția Serviciului Vamal Instrucțiunile privind cadrul general de lucru al echipelor mobile din Serviciul Vamal al Republicii Moldova. Urmează ca acest set de instrucțiuni să fie aprobate sau revăzute de reprezentanții SV.
Perfecționarea mecanismului de contrapunere a datelor privind traficul de mărfuri peste frontiera moldo-ucraineană, obținute prin intermediul sistemului de schimb prealabil de date între Republica Moldova și Ucraina.	Progres lent, fără rezultate palpabile. Perfecționarea mecanismului se discută de către reprezentanții ambelor state, însă fără rezultate formale.
Evaluarea periodică a cunoștințelor colaboratorilor vamali privind etica, conform Codului de conduită a colaboratorului vamal, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 456 din 27 iulie 2009.	Progres. Potrivit datelor Serviciului Vamal al Republicii Moldova, în perioada 9 iunie-6 august curent, 494 de colaboratori de la cele opt birouri vamale au fost supuși atestării, în conformitate cu prevederile Legii serviciului în organele vamale și a Regulamentului cu privire la atestarea colaboratorilor vamali. Potrivit actelor menționate atestarea se realizează, de regulă, o dată la doi ani, dar cel puțin o dată la patru ani și are drept scop aprecierea gradului de corespundere funcției exercitate, evaluarea cunoștințelor în domeniile specifice de activitate, inclusiv în domeniul eticii profesionale.
Traducerea rapoartelor Transparency International privind etica în cadrul Serviciului Vamal și prezentarea lor Comisiei Europene.	A fost tradus unul din rapoartele Transparency International pe tematica „Tratarea conflictelor de interese în serviciul public: evoluție sau stagnare”.
Prezentarea periodică în adresa Comisiei Europene a informației privind modificările efectuate în legislația	În progres.

Acțiune	Progres / Regres / Comentarii
fiscală și vamală a Republicii Moldova.	
Prezentarea Comisiei Europene a Strategiei de pregătire profesională a Serviciului Vamal pentru anii 2010-2013.	Îndeplinit în primul trimestru. Nu sînt necesare acțiuni suplimentare.

Evaluarea progresului

În trimestrul 3 a fost înregistrat un anumit progres, în special o dată cu finalizarea Studiului privind taxele pentru efectuarea procedurilor vamale și aducerea acestora în conformitate cu prevederile OMC și UE. Totuși credem că în procesul de implementare a planului de acțiuni, prevăzută de altfel să se efectueze pînă în 2015, multe dintre realizări poartă un caracter declarativ. O problemă serioasă continuă să persiste la capitolul control la frontiera cu regiunea separatistă. Anumite activități, susținute de EUBAM, nu sînt suficiente pentru asigurarea securității și transparenței traficului de mărfuri și servicii.

Recomandări

- implicare mai activă a Guvernului în negocieri cu partea transnistreană, dar și cu principalii parteneri în regiune în ceea ce privește posibilitățile de revizuire, modificare și implementare a unui cadru legal și normativ care ar permite aplicarea omogenă a legislației vamale pe întreg teritoriul Republicii Moldova, inclusiv perceperea drepturilor de import la tranzacțiile cu agenții economici din Transnistria;
- Revizuirea taxelor existente pentru procedurile vamale, în special în conformitate cu principalele puncte de reper ale Studiului referitor la taxele pentru procedurile vamale și aducerea acestora în conformitate cu prevederile OMC și UE finalizat în perioada de referință.

Domeniul 7. REGULILE DE ORIGINE

Analiza situației curente

Deficiențele sistemice din cadrul serviciului vamal rămân actuale. Astfel, nivelul înalt de corupție, birocrăția și transparență insuficientă în activitatea instituțiilor afectează esențial climatul de afaceri autohton. Totodată, inerția instituțională în implementarea reformelor structurale din acest domeniu ar putea fi explicată de influența unor grupuri de interese care își doresc conservarea situației curente. Respectiv, aceasta implică repercusiuni negative asupra procesului de implementare a recomandărilor Uniunii Europene și a planului de acțiuni privind regulile de origine în vederea constituirii ZLSAC. Progresul modest al Republicii Moldova la acest capitol mai este determinat de alți 2 factori importanți. În primul rând, autoritățile moldovene nu dețin controlul deplin asupra întregului teritoriu vamal al țării ceea ce face extrem de dificil procesul de certificare și verificare a regulilor de origine a agenților economici din stînga Nistrului. În al doilea rînd, eficiența implementării eficiente a Planului de Acțiuni pentru înființarea unei ZLSAC mai este subminată de cadrul contra-productiv a relațiilor dintre Serviciul Vamal și Ministerul Economiei.

Monitorizarea acțiunilor specifice

În trimestrul trei al anului curent, Serviciul Vamal a raportat asupra următoarelor acțiuni:

- La fel ca și în trimestrul precedent, implementarea prevederilor Hotărîrii de Guvern nr. 816 din 2005 (revizuită în 2006 și 2008) și a Hotărîrii de Guvern nr. 1001 din 2001 (revizuită în 2002-2008) decurge în conformitate cu ce a fost planificat. Astfel, Serviciul Vamal organizează periodic mese rotunde cu agenții economici din stînga Nistrului pentru a explica procesul de certificare a regulilor de origine pentru export. În așa mod autoritățile încearcă să motiveze companiile din regiunea transnistreană să se înregistreze temporar sau permanent la Camera de Înregistrări de Stat din Moldova și să furnizeze informație deplină și acces fizic la sediile acestora în schimbul atribuirii certificatelor de origine care oferă acces preferențial spre piața UE.
- Serviciul Vamal informează că urmează cu regularitate recomandările Comisiei Europene și EUBAM privind certificarea și verificarea regulilor de origine. În acest sens proiectul de lege privind amendarea și completarea Codului Vamal și Legii cu privire la tariful vamal în vederea aplicării uniforme a regulilor de origine pe întregul teritoriu al țării și ajustării la legislația comunitară a fost avizat de către instituțiile de resort și expediat Guvernului pentru aprobare.
- În primele 3 trimestre au fost efectuate 56 de inspecții cu privire la verificarea certificatelor de origine de către vameșii din secțiile audit post-vamal și secțiile de reglementare a procesului de certificare de origine. Însă aceste acțiuni nu țin de implementarea recomandărilor Uniunii Europene și, mai curînd, vizează o parte a activității de rutină a Serviciului Vamal.
- În octombrie 2011, a avut loc o ședință specială la Guvern dedicată problemei transnistrene, fiind discutată în special problema exportului prin regiunile de est a Republicii Moldova. În particular s-a discutat recomandarea EUBAM și care a fost susținută de către Serviciul Vamal privind elaborarea mecanismului de export a bunurilor prin intermediul transportului feroviar.

Grilă de monitorizare 10. Progresul în implementarea acțiunilor din domeniul „Regulile de origine” planificate spre implementare pentru trimestrul III, 2011.

Acțiune	Progres / Regres / Comentarii
<p>Aplicarea continuă a prevederilor hotărârilor de Guvern nr. 815 din 2 august 2005 și nr. 1001 din 19 septembrie 2001 pe tot teritoriul Republicii Moldova.</p>	<p>În progres.</p>
<p>Implementarea continuă a recomandărilor relevante pentru certificarea și verificarea originii mărfii din partea CE și a EUBAM.</p>	<p>În progres. Prioritățile stipulate de către EUBAM în Raportul de progres asupra activității acestei instituții pentru anii 2005-2010³⁵ rămân valabile. Acestea țin de controlul vamal efectiv, consolidarea capacităților, prevenirea crimelor frontaliere, gestionarea veniturilor vamale, măsurile anti-corupție, managementul integrat al frontierei, contribuirea la soluționarea conflictului transnistrean și îmbunătățirea vizibilității publice.</p>
<p>Fortificarea funcției de audit vamal specific pentru verificarea originii mărfurilor.</p>	<p>Dificil de estimat. Raportarea numărului de controale nu are nimic în comun cu fortificarea funcției de audit vamal. Totodată, nu ne sînt cunoscute careva acțiuni importate implementate de către Serviciul Vamal în această direcție pe parcursul perioadei de raportare.</p>

Evaluarea progresului

Implementarea măsurilor din domeniul 7 a înregistrat un progres modest. Cu ajutorul solid al misiunii EUBAM, Serviciul Vamal a continuat, precum este planificat, aplicarea prevederilor hotărârilor de Guvern nr. 815 din 2 august 2005 și nr. 1001 din 19 septembrie 2001 pe tot teritoriul Republicii Moldova. Totodată, proiectul de lege pentru modificarea și completarea Codului vamal și Legii cu privire la tariful vamal a fost avizat de instituțiile de resort și a fost expediat Guvernului pentru aprobare. Totodată, nu au fost atestate careva acțiuni ce vin în concordanță cu prioritățile stipulate în raportul de progres al activității EUBAM. În final, fortificarea funcției de audit vamal pentru verificarea originii mărfurilor rămîne prioritară.

Recomandări

- Este necesară o colaborare mai intensă și productivă dintre Serviciul Vamal și Ministerul Economiei care constituie principalele instituții vizate de procesul de ameliorare a cadrului privind regulile de origine.
- Ca și în trimestrul precedent, rămîn în vigoare recomandările privind Implementarea pe scară mai largă a soluțiilor electronice în business-procese Sistemului Vamal, simplificarea procedurilor vamale și consolidarea capacităților de audit vamal prin utilizarea noilor tehnici de control, îmbunătățirea circulației informației și documentelor în interiorul SV și schimbului de informație cu alte servicii.

³⁵ Progress Report 2005-2010 „Main achievements in Border Management by Partner Services in Five years of EUBAM activity”, <http://www.eubam.org/files/AOSU%20Progress%20Report%20final.pdf>

Domeniul 8. SERVICII FINANCIARE

Analiza situației curente

Situația generală din sectorul financiar, atât cel bancar, cât și cel nebancar, se îmbunătățește odată cu relansarea economică și, respectiv, ameliorarea situației financiare a agenților economici și a persoanelor fizice. Totodată, problemele sistemice rămân legate de subdezvoltarea pieței de capital, concurența slabă dintre sectorul bancar și cel nebancar sau drepturile limitate ale creditorilor rămân valabile. O problemă separată care recent a devenit subiectul unor discuții aprinse în societate ține de protejarea drepturilor acționarilor în contextul recentelor tentative de preluare ostilă asupra acționariatelor mai multor bănci și a unei companii de asigurări cu implicarea unor companii off-shore și unor decizii judecătorești dubioase. Aceasta a scos în evidență atât carențele de monitorizare și supravegherea din partea CNPF, care este responsabilă inclusiv de monitorizarea tranzacțiilor cu valorile mobiliare de stat, cât și deficiențele sistemului judecătoresc din Republica Moldova. Asemenea practici nu au avut cum să nu afecteze încrederea investitorilor, atât străini, cât și locali, în instituțiile statului, și climatul de afaceri per ansamblu.

Monitorizarea acțiunilor specifice

Pe parcursul trimestrului 3, 2011 organele de resort au raportat următoarele acțiuni ce țin de sectorul financiar bancar:

- Instruirea periodică a angajaților Băncii Naționale a Moldovei cu implicarea experților străini referitor la implementarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (SIRF) și a prevederilor Basel III, principiilor de supraveghere bancară și a gestiunii riscurilor. Totodată, sînt organizate seminare privind cerințele și perspectivele implementării SIRF.
- Proiectul de Lege privind Comisia națională a pieței financiare (CNPF) care urmează să înlocuiască Legea existentă, după ce a fost supus dezbaterilor și avizat de către instituțiilor relevante, a fost expediat Guvernului pentru aprobare.
- Proiectul noii Legi privind piața de capital, care prevede transpunerea directivelor Uniunii Europene aferente acestui domeniu a fost consultat cu instituțiile de resort și expediat Guvernului spre aprobare. Documentul a fost evaluat de către experți străini și prevede deschiderea pieței locale de capital pentru participanții profesioniști (PP) din UE. Astfel, PP care deja dețin licența oferită de către autoritatea relevantă din UE nu vor avea nevoie de o licență suplimentară pentru prestarea serviciilor de investiții pe teritoriul Republicii Moldova. O altă măsură importantă prevede transpunerea directivei UE privind capitalul minim necesar de care trebuie să dispună PP pe această piață de 50 mii Euro. Aceasta urmează a fi implementată treptat pe parcursul a 10 ani de la intrarea în vigoare a Legii.
- A fost publicată Hotărîrea CNPF nr. 31/5 din 28.07.2011 cu privire la aprobarea Concepției de integrare a Depozitarului Național de valori mobiliare al Moldovei în Sistemul Automatizat de Plăți Interbancare. Obiectivele acesteia sînt modernizarea sistemului de decontare conform practicilor internaționale, prevenirea riscurilor sistemice în tranzacțiile cu valori mobiliare, creșterea încrederii din partea investitorilor în investițiile în valori mobiliare și crearea condițiilor de circulație pe piața bursieră a valorilor mobiliare de stat cu termen mai mare de un an.

- La data de 19 septembrie 2011, CNPF a inițiat consultarea publică a proiectului de Lege cu privire la organizațiile de microfinanțare. Documentul vizează înăsprirea cadrului regulator aferent activității de microfinanțare în vederea diminuării riscurilor sistemice și protecției drepturilor consumatorilor de servicii. Astfel, printre prevederile principale se numără stabilirea valorii maxime a microîmprumuturilor (120 mii lei), introducerea cerinței de autorizare a activității desfășurate de organizațiile de microfinanțare de către autoritatea de supraveghere cu stabilirea cerinței minime de capital social inițial (120 mii lei), interzicerea atragerii de fonduri rambursabile de la persoane fizice și împuternicirea autorității de supraveghere cu atribuția de reglementare și supraveghere a activității organizațiilor de microfinanțare.

Grilă de monitorizare 11. Progresul în implementarea acțiunilor din subdomeniul „Servicii financiare” planificate spre implementare pentru trimestrul 3, 2011.

Acțiune	Progres / Regres / Comentarii
Desfășurarea instruirilor angajaților Băncii Naționale a Moldovei cu implicarea experților externi.	În progres.
Organizarea unor seminare, mese rotunde pentru comunitatea bancară și publicarea materialelor consultative pentru publicul larg în acest sens.	În progres.
Realizarea prevederilor Strategiei de dezvoltare a sectorului financiar nebancaer pentru anii 2009-2011.	În progres.
Elaborarea proiectului de lege privind piața de capital, ajustat la standardele internaționale și acquis-ul comunitar	Realizat.
Elaborarea proiectului legii privind activitatea de microfinanțare.	Realizat.

Evaluarea progresului

Per ansamblu, progresul în acest domeniu poate fi calificat drept destul de bun. Astfel, autoritățile de resort au reușit să respecte planul de acțiuni prestabilit. Totuși, apar unele semne de întrebare în ceea ce ține de Proiectul de Lege privind activitatea de microfinanțare. Or, conținutul acesteia nu are nimic în comun cu procesul de integrare europeană a Republicii Moldova. Astfel, acesta contravine în mod expres Directivei 2006/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 iunie 2006 privind inițierea și exercitarea activității instituțiilor de credit. Conform acesteia, instituțiile de credit sînt întreprinderile a căror activitate, pe lângă acordarea creditelor în cont propriu, constă în primirea de depozite sau de alte fonduri rambursabile din partea cetățenilor – activitate pe care CNPF intenționează să o interzică prin intermediul acestui proiect de Lege. În așa mod, documentul respectiv contravine principiilor UE din acest segment, fapt ce nu are cum să faciliteze dezvoltarea acestui sector non-bancaer și atragerea investițiilor străine în acest domeniu.

Recomandări

- Este necesară revizuirea proiectului de Lege privind activitatea de microfinanțare în vederea alinierii depline ale acesteia la directivele europene relevante. CNPF trebuie să găsească acel echilibru care ar asigura o

supraveghere eficientă a sectorului și menținerea unui cadru favorabil dezvoltării acestuia. Intenția de a plafona mărimea creditelor acordate și a interzice atragerea fondurilor rambursabile de la populație constituie exemple clare de implicare exagerată a instituțiilor statului în activitatea agenților economici. Mai curînd, CNPF ar trebui să se concentreze pe fortificarea cadrului legal și a regulilor de joc în acest sector prin instituirea unor norme de supraveghere clare și transparente.

- BNM trebuie să-și mobilizeze eforturile și resursele interne în vederea acordării unei atenții mai sporite activităților de cercetare, în special în contextul implementării prevederilor Basel II și Basel III, analizei mecanismelor de transmisie a politicii monetare, analizelor stres-test etc. Asemenea cercetări trebuie să fie derulate în regim continuu și nu trebuie să depindă neapărat de suportul financiar din partea donatorilor străini.

Domeniul 9. DREPTUL PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE

Analiza situației curente

Deși putem afirma cu certitudine că în domeniul proprietății intelectuale Republica Moldova a progresat relativ bine, unele acțiuni demarate încă în 2010, totuși există și segmente unde este necesară o intervenție mai fermă. Ne referim mai ales la serviciul vamal, care este un actor-cheie în asigurarea protecției drepturilor de proprietate intelectuală și modernizarea căruia necesită eforturi considerabile și relativ mult timp.

Monitorizarea acțiunilor specifice

În trimestrul III în mare parte au continuat acțiunile demarate la început de an, unele cu o finalitate destul de pozitivă:

- Astfel, în luna iulie, în cadrul AGEPI a fost creat punctul de informare³⁶ ce are rolul de a asigura schimbul de informație între autoritățile responsabile de protecția drepturilor de proprietate intelectuală și care urmează să colecteze și să redistribuie rapoartele, studiile și statistica în domeniul dreptului de proprietate intelectuală între actorii vizați. Cu siguranță crearea acestui punct de informare este importantă, dar utilitatea acestuia va fi determinată de modalitatea de funcționare a acestuia. Cu părere de rău, în Republica Moldova există și exemple de creare forțată a unor instituții ca urmare a unor angajamente externe, care însă au devenit funcționale mult mai târziu după apariția acestora pe hârtie.
- Au continuat măsurile pentru consolidarea capacităților serviciului vamal pentru asigurarea protecției drepturilor de proprietate intelectuală. Astfel, în cadrul Proiectului de Twinning „Suport în implementarea și respectarea drepturilor de proprietate intelectuală în Republica Moldova” în luna septembrie au avut loc câteva traininguri pentru conducerea vamală, inspectorii vamali și lucrătorii serviciilor de control poștal. Aceste traininguri sînt binevenite, însă trebuie suplimentate și cu alte măsuri, avînd în vedere că o pondere foarte mică a personalului serviciului vamal a participat la instruire, iar serviciului vamal se confruntă și cu alte probleme, care pot periclita întreg procesul (de ex. corupția).
- După crearea grupului de lucru interdepartamental privind protecția și asigurarea confidențialității datelor în cadrul procedurilor de înregistrare, testare sau omologare a produselor farmaceutice, agrochimice și fitosanitare ce conțin compuși chimici noi, acesta a început examinarea cadrului legal în domeniu. În acest context a fost elaborat proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative în domeniul protecției datelor în domeniul dat.

Grilă de monitorizare 12. Progresul în implementarea acțiunilor din domeniul „Dreptul proprietății intelectuale” planificate spre implementare pentru trimestrul 3, 2011.

Acțiune	Progres / Regres / Comentarii
2. Crearea și dotarea unui punct informațional în cadrul Agenției de Stat pentru Proprietate Intelectuală	A fost creat.

³⁶ Ordinul Directorului General al AGEPI nr. 111 din 29.07.2011

(AGEPI) pentru a asigura schimburile de informații dintre autoritățile responsabile de apărarea drepturilor de proprietate intelectuală și generarea unor rapoarte, studii analitice și statistice în domeniu.	
3. Eficientizarea activității organelor vamale privind aplicarea măsurilor de protecție a proprietății intelectuale la frontieră prin intermediul trainingurilor și seminarelor.	În progres. Au avut loc câteva traininguri.
4. Evaluarea cadrului legislativ al Republicii Moldova privind protecția și asigurarea confidențialității datelor în cadrul procedurilor de înregistrare, testare sau omologare a produselor farmaceutice, agrochimice și fitosanitare ce conțin compuși chimici noi și identificarea legislației care urmează a fi modificată.	În progres. Se examinează cadrul legislativ în domeniu

Evaluarea progresului

Progresul în domeniu proprietății intelectuale în trimestrul III a fost relativ important. AGEPI a creat punctul de informare pentru schimbul de informații în domeniu. Între timp, are loc instruirea colaboratorilor vamali. Totuși, pentru un impact pozitiv sînt necesare eforturi suplimentare și o continuitate a acțiunilor.

Recomandări

Deși progresul în domeniu a fost semnificativ, în continuare este important:

- Asigurarea funcționalității punctului de informare, pentru ca existența lui să nu fie doar pe hîrtie. În acest scop, colaborarea dintre Ministere, AGEPI, serviciul vamal și BNS trebuie realizată la un nivel înalt;
- Armonizarea în continuare a legislației în domeniul brevetelor de invenție, mărcilor și a legislației vamale;
- Consolidarea în continuare a capacităților Serviciului Vamal, prin acțiuni suplimentare instruirilor din cadrul Proiectului de Twinning;
- Consolidarea capacităților Comisiei Naționale pentru Proprietate Intelectuală pentru a prelua unele activități ale AGEPI, în special cele ce țin de implementarea legislației.

Domeniul 10. ACHIZIȚII PUBLICE

Analiza situației curente

Constatăm că situația curentă nu se deosebește esențial față de cea reflectată în edițiile precedente ale Euromonitorului. Planul de acțiuni pentru Dezvoltarea Achizițiilor Publice (PADAP) pentru anii 2010-2013 a fost elaborat de Agenția de Achiziții Publice și remis Ministerului Finanțelor pentru examinare încă în luna mai. Tot în primul trimestru a început și elaborarea unui plan calendaristic de ajustare a legislației naționale în domeniul de achiziții publice la acquis-ul comunitar.

Monitorizarea acțiunilor specifice

În trimestrul III, nu au fost planificate și nici implementate care acțiuni specifice. Totodată, subliniem că nu am putut identifica ordinul de aprobare de către Ministerul Finanțelor a planului calendaristic preliminar de ajustare a legislației naționale în domeniul de achiziții publice la acquis-ul comunitar (conform raportului Mec, este vorba de ordinul 68 din 13 iunie 2011). Ajustarea acestei legislații va cere intervenții în cadrul normativ și legislativ care se află dincolo de limitele de competență ale Ministerului Finanțelor, și va cere o colaborare eficientă între o serie de instituții, în special între Ministerul Finanțelor, Agenția de Achiziții Publice, Centrul de Armonizare Legislativă.

Recomandări

Menținem recomandarea noastră anterioară de replanificare a acțiunii de evaluare a compatibilității întregului cadru normativ și legislativ prevederilor comunitare din trimestrul IV 2013 într-o perioadă mai timpurie, pentru a asigura că actele normative adoptate la nivelul Ministerului Finanțelor și Agenției Achiziții Publice sînt congruente cu legislația națională compatibilă cu directivele europene.

Domeniul 11. CONCURENȚA

Analiza situației curente

Domeniu concurenței este unul din cele mai problematice aspecte din Planul de Acțiuni, dar în același timp lucrurile decurg relativ lent. Lipsa legislației în domeniul concurenței creează bariere în dezvoltarea normală a afacerilor. La aproape cinci ani de la crearea ANPC multe din probleme încă rămân. Deși nu putem nega mobilizarea care a avut loc pe parcursul anului 2011, abordarea problemelor pare să nu satisfacă mulți actori vizați, din care cauză adoptarea legislației necesare întârzie.

Monitorizarea acțiunilor specifice

Multe din acțiunile realizate în trimestrul III sînt derularea cu întârziere a acțiunilor planificate pentru început de an. În continuare menționăm cele mai importante aspecte:

- Deși noua lege privind concurența nu a fost adoptată în trimestrul III, pe tot parcursul acestei perioade au avut loc discuții aprinse pe marginea proiectului de lege propus de ANPC. Se pare că publicul nu este încântat de soluțiile pe care acest proiect de lege le oferă. Astfel, dacă pînă în prezent ne lipsea o metodologie clară de stabilire a nivelului amenzilor, atunci prin proiectul de lege înaintat, ANPC a propus amenzi exagerate și uneori inechitabile în unele aspecte. Un alt aspect controversat și chiar periculos este caracterul imediat executoriu al deciziilor emise de Consiliul Concurenței, care urmează să fie instituit. Adicional, în pofida volumului foarte mare al proiectului de lege, acesta urmează a fi completat cu o serie de regulamente. Ca și în cazul proiectului de lege privind ajutorul de stat, proiectul de lege privind concurența nu menționează expres la ce se vor referi aceste regulamente secundare. Astfel, ANPC indirect își menține atribuții foarte mari prin puterea de a decide ulterior adoptării legii a unor aspecte vitale în domeniu. Bineînțeles că o asemenea abordare nemulțumește businessul, din care cauză proiectul de lege a fost criticat, iar aprobarea acestuia de către Parlament poate întârzia.
- Între timp experții internaționali au început lucrul la elaborarea legislației secundare pentru proiectul de lege privind concurența, care, după cum s-a menționat, reprezintă un grad înalt de incertitudine și creează nemulțumiri.
- De asemenea, și proiectul de lege privind ajutorul de stat a fost aprobat de către Guvern și transmis spre aprobare Parlamentului.
- A fost elaborat conceptul strategiei pentru dezvoltarea legislației și politicii concurențiale la care se va anexa și un plan de activitate pe termen mediu.
- După aprobarea de către Guvern a proiectului de lege pentru modificarea legii privind publicitatea, acesta a fost transmis pentru adoptare Parlamentului. Modificările se referă la excluderea prevederilor ce țin de publicitatea destinată consumatorilor din competența ANPC. Legea urmează să reglementeze doar relațiile dintre persoanele juridice.
- În cadrul Proiectului de Twinning „Suport în implementarea politicii în domeniul concurenței și ajutorului de stat” au fost planificate instruirii ale personalului ANPC, judecătorilor și autorităților de reglementare pentru anul 2012.

Grilă de monitorizare 13. Progresul în implementarea acțiunilor din domeniul „Concurența” planificate spre implementare pentru trimestrul 3, 2011.

Acțiune	Progres / Regres / Comentarii
Elaborarea actelor normative secundare în domeniul concurenței, conform recomandărilor din Raportul din decembrie 2009 “Legea Concurenței și Politica – Ajustarea Legii la standardele UE în Republica Moldova”.	În progres. Actele normative secundare pentru legea privind ajutorul de stat și legea privind concurența sînt în proces de elaborare.
Excluderea prevederilor privind publicitatea destinată consumatorilor din domeniul de competență al Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței.	În progres. Proiectul de lege pentru modificarea legii privind publicitatea a fost transmis pentru examinare Parlamentului.
Adoptarea noii Legi privind concurența.	Progres lent. Proiectul de lege a fost transmis Parlamentului, dar există critici dure la adresa acestuia.
Redefinirea rolului și funcțiilor Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței ulterior aprobării noii Legi privind concurența.	Nu s-au înregistrat progrese.
Consolidarea capacității Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței și îmbunătățirea funcționării acesteia în cadrul proiectului de Twinning „Suport în implementarea politicii în domeniul concurenței și ajutorului de stat”.	Progres lent. Suport oferit de experți străini în elaborarea legislației concurențiale.
Implementarea prevederilor noii Legi privind concurența.	Nu s-au înregistrat progrese pentru că legea privind concurența nu a fost adoptată.
Instruirea profesională a personalului Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței, a judecătorilor și autorităților de reglementare.	Nu au avut loc. Planificate pentru 2012.

Evaluarea progresului

În trimestrul III, lucrurile au evoluat mai rapid ca în perioadele precedente. Totuși, principalele legi din domeniul concurenței încă nu au fost adoptate. Adicional, există nemulțumiri și critici dure la prevederile proiectelor de lege care ar putea întârzia și mai mult adoptarea acestora.

Recomandări

În continuare, pe termen scurt și mediu recomandăm următoarele acțiuni:

- O analiză detaliată a legislației europene, și preluarea celor mai bune practici în decidera asupra aspectelor reglementate de regulamentele secundare la legea privind ajutorul de stat și legea privind concurența. Acestea ar trebui să înlăture incertitudinile existente și să fie incluse expres în lege ca anexe;
- Examinarea oportunității includerii în legislație a ajutorului public în sectorul agricol, care reprezintă o parte încă importantă și vulnerabilă a economiei moldovenești, fie prin abordare diferită în cadrul legii cu privire la ajutorul de stat, fie printr-o lege separată;
- Consolidarea capacității ANPC pentru a avea pregătirea necesară în implementarea legilor în domeniul concurenței la momentul cînd acestea sînt adoptate. Amînarea acțiunilor planificate pentru consolidarea capacității ANPC, dar și instruirea altor actori implicați (judecători, autorități de reglementare) ar putea prelungi și mai mult procesul defectuos în domeniul concurenței.

DESPRE ORGANIZAȚII

Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT este o organizație neguvernamentală, nonprofit, independentă și nepartizantă care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. ADEPT a fost înregistrată în ianuarie 2000 și a obținut statutul de organizație de utilitate publică. ADEPT este un centru analitic și practic care oferă expertiză asupra proceselor electorale și democratice din Republica Moldova. Misiunea ADEPT este de a promova și susține participarea cetățenească la toate aspectele vieții publice.

EXPERT-GRUP este un centru analitic independent care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. Fiind o organizație neguvernamentală, EXPERT-GRUP nu este afiliat politic și decide în mod independent asupra strategiei sale instituționale. Misiunea EXPERT-GRUP este de a contribui la dezvoltarea economică și democratică a Republicii Moldova și la consolidarea competitivității sale internaționale. Instrumentele practice prin care EXPERT-GRUP urmărește misiunea sa sînt analizele și cercetările efectuate la standarde internaționale de calitate. Domeniile principale de expertiză ale organizației sînt politicile economice, de integrare europeană, managementul privat și public.